



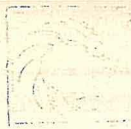
TARIM ve MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

- Meslektaşlarımıza **Tarım ve Mühendislik**
- Yorum **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**
- Türkiye'de Arazilerin Miras Yoluyla Parçalanması **Aliseydi MİLLİOĞULLARI**
- Dünyada Beslenme Sorunu ve Buğday Pazarlarının Durumu **Prof. Dr. Tayyar AYYILDIZ**
- Tarımsal Mekanizasyon Araçlarında Fiyat Artışları ve Artışların Satışlara Etkisi **Yılmaz EREN**
- Oda Haberleri

SAYI : 9
EKİM 1982

**YENİ ANAYASA TASLAĞI
TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN SÜRÜKLEYİCİ VE
GÜÇLERİNİ DEVRE DIŞI BIRAKIYOR**



THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

UNIVERSITY OF CHICAGO
PH.D. THESIS

TARIM VE MÜHENDİSLİK

EKİM 1982

SAYI 9

TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası
Yayıncıdır.

Üç Ayda Bir Yayınlanır

Sahibi :
TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası
Başkanı

SAMİ DOĞAN

Sorumlu Yönetmen
Dr. SAİT KOCA

İdare Yeri :
Ziraat Mühendisleri Odası
Selânik Cad. 26/12
Kızılay - Ankara
Tel : 17 01 51 - 17 30 38

Abone Koşulu
Yıllık 200.—TL.

İlân Koşulları
Arka kapak 20.000.—
İç kapaklar 17.500.—
İç sayfa tam 15.000.—
İç sayfa yarım 10.000.—

Yazılardan yazarları
sorumludur.

Basıldığı Yer :
SAN MATBAASI
Rüzgârlı Sokak No. 43/3
Tel : 11 98 19 - 10 40 03

Sayın Meslektaşlarımız,

Sizler tarafından büyük ilgi gördüğüne inandığımız «Tarım ve Mühendislik» dergisinin ilk sayısı 6.000 adet bastırılmış iken, meslektaşlarımızın yoğun istekleri dikkate alınarak baskı sayısı giderek artırılmış ve dergimizin bu sayısı 10.000 adet bastırılmıştır.

Kitap ve dergi basım fiyatlarının çeşitli nedenlerden ötürü çok yüksek olması, yalnız reklâm gelirleri ile finanse ettiğimiz bu derginin daha geniş kapsamlı ve daha çok sayıda bastırılmasını engelleyen en büyük etken olmaktadır. Siz sayın meslektaşlarımızın sağlayacakları her reklâm, derginin arzu edilen nitelik ve niceliğe ulaşmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemiz tarımına ve mesleğimize yardımcı olacağına inandığımız yazılarınızı bekliyoruz. Basılmasına ağırlık verilmesini istediğiniz konuları bildirirseniz, mutlu oluruz.

Yapıcı eleştirilerinizi, yardım ve ilgilerinizi bekliyoruz.

Tarım ve Mühendislik

YAZI KABUL KOŞULLARI

- Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, daktilo ile 2 aralı olarak yazılmalı, şekiller aydın ve net ve temiz olarak çizilmelidir. Çeviriler için kaynak göstermek zorunludur.
- Yayınlanan yazılardaki düşünce ve görüşler yazarın sorumluluğundadır. Ziraat Mühendisleri Odasını ve Dergiyi bağlamaz.
- Yazı dili arı olmalıdır. Yayın Kurulu, yazıların üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmaya yetkilidir.
- Dergide yayınlanmış yazılar kaynak gösterilerek aktarılabilir.
- Yayınlanan yazılar için yazarlarına 10 adet dergi gönderilir, ayrıca ücret ödenmez.
- Yazılar 5 daktilo sayfasından fazla olmamalıdır.

**Dergimizin bu sayısı
10.000 adet basılmıştır.**



anadolu

TESİSLER MÜHENDİSLİK, MÜŞAVİRLİK, TAAHHÜT, TİCARET LTD. ŞTİ.

PLANTS ENGINEERING, CONSULTING, CONTRACTING & TRADING CO. LTD.

Bestekâr Sokak 68/6 Kavaklıdere-ANKARA-TURKEY tel. phone: 26 93 91 26 93 95 Tlg. Cable: ANTES-ANKARA Telex: 42981 suz tr.

★ *Komple proje*, ★ *Teknik ve Ekonomik danışmanlık*, ★ *Kontrollük*,

★ *Dış alım - Dış satım - Pazarlama*, ★ *Taahhüt*

Tarımsal ve endüstriyel yatırımlarda anahtar teslimine kadar hizmet veren deneyimli kuruluş

Y O R U M

YENİ ANAYASA TASLAĞI

TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN SÜRÜKLEYİCİ VE İTİCİ GÜÇLERİNİ DEVRE DIŞI BIRAKIYOR

Yeni anayasa taslağı, «Egemenliğin kullanılması hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz» demekle birlikte, küçük bir azınlığı oluşturan zümre veya sınıfların egemenliğini öngörmektedir. O zümre veya sınıflar adına egemenliğin kullanılması da ,yakın çağların krallıklarında bile görülmeyen ölçüde, tek bir kişiye bırakılmak istenmektedir.

Zaten var olan fiilî egemenlikleri şimdi anayasal güvenceye bağlamakta olan bu çevreler, bir süredir, Türk toplumundaki hızlı değişimden tedirginlik duyuyorlardı.

Bir toplumda değişim hızlanıp da egemen güçleri tedirgin edecek ölçüye vardı mı, tutucu baskı rejimi kurma eğilimi de ağırlık kazanır. Fakat yeni anayasa taslağı, toplumdaki değişimi durdurmakla da yetinmemekte, toplumu geriye doğru çekmek istemektedir.

Aslında Türk toplumundaki değişim, Atatürk devrimciliğinin, sanayileşmenin ve kentleşmenin doğal sonucudur. Türkiye'yi güçlendirebilmenin, ulusal bağımsızlığımızı koruyabilmenin de başta gelen gereğidir. Atatürk'ün gösterdiği hedefe, yani «çağdaş uygarlık düzeyinin üstü»ne erişebilmek için, bu değişimi durdurmak, dondurmak, hele geriye çekmek değil, sağlıklı bir biçimde daha da hızlandırmak gerekirdi.

Sanayileşme ve kentleşme sürecinde, değişimin ve gelişmenin sürükleyici güçleri arasında, işçilerle teknik personel en önemli yeri tutar. Değişimin ve gelişmenin itici gücünü ise, geleneksel yaşamdan ve yoksulluktan kurtulma, köylülüğü aşma veya köylü olarak kalınma özlemini duymaya başlayan köylüler oluşturur.

Anayasa taslağı, bu dinamik güçlerin tümünü güçsüzleştirmek, etkisizleştirmek, örgütlenme olanağından yoksun bırakmak ve siyaset dışı tutmak için, akla ne önlem gelirse, hepsini içermektedir.

Yalnız bu kesimlerin örgütlenmesi ve kendi örgütleri yoluyla yönetime ve siyasete ağırlıklarını koyabilmesi önlenmekle kalmamakta, bu kesimlerin haklarını gözetecek, özelemlerini karşılayacak siyasal partilerin kurulabilmesi veya güçlenebilmesi de, çok zorlaştırılmaktadır, hattâ olanaksız kılınmaktadır. Çok partili siyasal yaşam, egemen güçleri tedirgin etmeyecek ve aşağı yukarı birbirinin dengi olacak iki büyük partinin almasıklı olarak yer değiştireceği bir oyun alanı durumuna getirilmek istenmektedir.

Yeni anayasa taslağı ile, köylüye ve işçiye, soylular - köleler ayırımının geçerli olduğu bazı eski kent devletlerindeki gibi, adetâ bir tür kölelik statüsü verilmek istenmektedir. Teknik personel ise, teknoloji çağının robotları durumuna getirilmek ve öylece onlar da bir tür modern köle düzeyine indirilmek istenmektedir.

İşçilerin tüm demokratik hakları geri alınmaktadır. Öylece işçi, demokratik çalışma yasalarının çıktığı 1963'deki durumundan gerilere itilmektedir. O kadarla da kalmamakta, ücretli dinlenme hakkı bile anayasa ile elinden alınmak istenmektedir. İşçi örgütleri, yani sendikalar, toplumda ve siyasette hiçbir ağırlık taşımayacak kadar etkisiz duruma getirilmektedirler.

Köylünün, köylü olarak ve yerinde kalkınmasını büsbütün güçleştirici bir ekonomik ve sosyal düzen kurulmak istenmekte, köylünün köylülükten çıkması ve kentlere göç etmesi de anayasa ile önlenmeye çalışılmaktadır.

Dost Batı ülkelerinin yurttaşlarımıza vize uygulamaya başlamalarından haklı olarak yakınıyoruz .Fakat anayasa bu haliyle yürürlüğe girerse, artık bu yakınma hakkını yitireceğiz. Çünkü, anayasa taslağı, yurttaşlarımıza kendi yurdumuzda bile vize uygulama, köyden kente taşınmayı izne bağlama veya yasaklama yetkisini devlete tanımaktadır.

Böyle bir uygulama, bildiğimiz kadar, ancak bazı komünist ülkelerde, o da birkaç büyük kent için söz konusudur.

Bunun yanı sıra, yurttaşlarımızın kendi yurtlarında seyahat özgürlükleri bile büyük ölçüde sınırlanabilecektir.

Topraktan geçimlerini sağlayamadıkları için, yasak duvarlarını aşarak kente göç edebilenler olur ise, onlar da eğer kentte kendilerine hemen iş ve konut bulamazlarsa, yeni Anayasaya göre, resmen «serseri» sayılacaklar ve cezalandırılacaklardır.

«Zorla çalıştırma yasağı» başlığı altında, anayasa taslağı, zorla çalıştırma, yani angarya kurumunu da ülkemize getirmektedir.

Böylece, köylünün ve işçinin yerli yerinde kalacağı, köle gibi çalıştırılacağı, kendi yurdunda yer bile değiştiremeyeceği, kendine yeni bir gelecek arayamayacağı, değişimin ve gelişmenin nimetlerinden yararlanamayacağı, bir durağan toplum düzeni, bir kapalı toplum düzeni öngörülmektedir.

Anayasa taslağının tümüne ilişkin bu görüşlerimizden sonra meslek alanımıza giren konularla ilgili görüşlerimizi açıklamak istiyoruz.

Bu görüşlerimize geçmeden ülkemiz tarımının yapısına kısaca değinmekte yarar görüyoruz.

Planlı kalkınma dönemimizin başında en çok tartışılan sorunlardan birisi tarımı mı? sanayimi? sorusuydu. Kimileri asıl hedefin sanayileşme olduğunu vurgulayıp, tarıma ancak ikincil bir önem verirken kimileride Türkiye'nin gerçek potansiyeline yönelerek tarım olanaklarının sonuna dek kullanılması görüşünü savunuyordu.

Durgun ve gerilimli, tasalı ve sevinçli sahneleriyle geride bıraktığımız 20 yıllık demokrasi deneyimimizden arda kalan en önemli ders sanayileşme ve tarımın birbirlerine eşdeğer kalkınma ögeleri olduğudur.

Ancak bu gerekli ders herkesce paylaşılmaktadır mı?

Ne yazıkki bu soruya evet demek güçtür. Tarım alanında 24 Ocak kararlarıyla başlayan uygulama gelecek açısından büyük sorunları beraberinde getirmiş ve tarımımız için alarm zilleri çalmaya başlamıştır.

Tarımın genel yapısı, kırsal alandaki halkın yaşamı, toprak dağılımı, eğitim, sağlık koşulları kısaca tarımsal fiziksel alt ve üst yapı ise dahada ilginç çelişkileri içermektedir.

Temel çelişkiler olarak;

- Tarım kesiminde toprak dağılımı adaletsizdir.
- Tarımda çağdışı toprak mülkiyeti vardır.
- Tarımda gelir dağılımı adaletsizdir.
- Kırsal alanda üretim ilişkileri ve demokratik örgütlenme yönlendirici devlet kontrolünden yoksundur.
- Tarımda giderek küçülen işletmeler artarken, kapitalist nitelikli büyük işletmeler yaygınlaşmaktadır.
- Üretimin pazarlanması ve değerlendirilmesinde üretici etkin olmayıp pazar karşısında güçsüzdür.

Kısaca belirttiğimiz bu temel çelişkilerin ortadan kaldırılabilmesi için temel koşul toprak reformudur.

Ancak toplumdaki bazı egemen güçler, sayıca azlıklarına karşın, Atatürk'ün bile toprak reformu yapmasını engelleyebilmişlerdi. Atatürk, Büyük Millet Meclisi kürsüsünden, defalarca, toprak reformunun zorunluluğunu vurguladığı halde, o güçler, Atatürk döneminde, toprak reformunu önlemeyi başardılar.

Daha sonra İnönü toprak reformu yapmayı denedi, o da engellendi ve toprak reformuna karşı çıkanların başı çekmesiyle, iktidardan düşürüldü.

1960'dan sonra, toprak reformu, bir anayasa buyruğu durumuna geldi. Ama yine olmadı.

12 Mart döneminde Silâhlı Kuvvetlerin zorlamasıyla bir toprak reformu girişiminde bulunuldu, o da kısa sürede yozlaştırılıp durduruldu.

Bu kez, 12 Eylül döneminde, Devlet yönetimini tam yetkiyle ele alan Silâhlı Kuvvetlerin girişimiyle, toprak reformu yönünde yeni bazı mütevazı adımlar atılacak oldu, fakat Danışma Meclisi bu adımları da durdurdu. Hattâ, Anayasa Komisyonu sözcüsü bir profesör, Milli Güvenlik Konseyinin attığı o adımlarla Meclis kürsüsünden alay etti.

TÜRK - İŞ yöneticilerinin Danışma Meclisi koridorlarına bile girmesini yasaklatan bir üye ise, daha önce, büyük toprak ağalarını, aynı Danışma Meclisinin komisyon toplantılarına kadar sokmuştu ve onlardan aldığı güçle, Milli Güvenlik Konseyi'nin toprak reformu yönünde atmak istediği adımları engellemeye çalışmıştı. Şimdi bu engelleme anayasa ile sağlama bağlanmak istenmektedir.

Birçok Batı ülkesi toprak reformunu daha geçen yüzyıl tamamlamıştı. Bazı Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri ise, çağımızda, toprak reformunu, Batının demokratik kapitalist ülkelerinin, özellikle de ABD'nin zorlamasıyla yapmıştı. Bu ülkelerdeki toprak reformu yasalarına da, genellikle «Toprak İşleyenindir Yasası» dendiği bilinmektedir.

Batıda olsun, Doğuda olsun, tüm bu ülkeler, tarımsal kalkınmalarını ve sanayileşmelerini, toprak reformundan aldıkları güçle hızlandırabilmişlerdir. Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya, yine toprak reformu ile demokrasilerini güçlendirebilmişlerdir.

Aslında ÷lkemiz için toprak reformu ancak büyük toprakların belli ellerde yoğunlaştığı bazı yöreler için gereklidir. O bakımdan da zor bir iş değildir. Ama, «öyleyse olmasa da olur» denemez; çünkü, o yörelerde toprak reformu yapılmadıkça ne demokrasimiz düzgün işleyebilir ne kalkınmamız gereğince hızlandırılabilir ne de yarı feodal düzenden çağdaş toplum yapısına geçilebilir. Üstelik, bazı yörelerimizdeki yarı feodal düzen toprak reformuyla sona erdirilmedikçe, bu yörelerden bazısında, bölücü akımlara da eşsiz bir fırsat verilmiş olur.

Ama ne çare ki, bu anayasa taslağının 44. Maddesiyle toprak reformu, artık, ençok zorunlu olduğu yörelerde bile yapılamayacaktır. Bu yörelerde, toprak işlemeyenin, su kullanmayanın olacaktır.

Bu yörelerdeki köylüler, toprak ağalarının baskısı altında köle gibi yaşamaktan kurtulmak için kentlere göç edecek olsalar, bu kez de, daha önce belirttiğimiz gibi, kentlerin kapısından geri çevrileceklerdir veya «serseri» damgasını yiyip cezalandırılacaklardır.

Diğer taraftan köylülerin örgütlenmeleri öylece demokrasimize güç katmalarıda mevcut anayasa taslağının 46. Maddesi ile engellenmek istenmektedir.

Ülkemizdeki tarım işletmelerinin % 90'nın 100 dönümden küçük toprağa sahip olduğu düşüncesinden hareket edilirse, kooperatifçiliğin ülkemiz tarımı açısından ne denli önemli olduğu ortaya çıkar. Küçük üreticinin pazar karşısındaki güçsüzlüğünü gidermede, kooperatifler ve birlikler halinde örgütlenmelerinin ve bu örgütlerin pazarlama tesisleriyle donatılmalarının önemi büyüktür. Ancak kooperatifler aracılığıyla tarımsal üretimin gerçek potansiyeline ulaşacağı gözden irak tutulmamalıdır.

Ayrıca, tarım üreticisinin kooperatifleşmesinde önemli bir aşama niteliğini taşıyacak «Kooperatifler Bankasının» kurulması Anayasa da yer almalıdır.

Kooperatifler siyaset yapamaz hükmü ise yüzeysel bir siyaset kavramından yola çıkmaktadır.

Demokratik toplum yapısı insanlığın yüzyıllar süren ortak uğraşları sonucunda kurulmuştur. Bu yapının temel özelliği insan topluluklarının görüş ve önerilerini örgütlü biçimde dile getirebilme platformlarının yaratılmasıdır.

Geniş anlamıyla siyasetten uzak bir insan topluluğu ve insan davranışı düşünülemez. Toplumsallık ve düşünebilme insanın her davranışını siyasetle ilişkili kılmaktadır.

Birlikte davranmanın suç sayılabildiği ve istenmediği çağdaş bir toplum gösterilemez.

Bu durumda, köylü ve işçi, örgütlenerek siyasete ağırlığını koymayacağı, yönetime katılamayacağı veya kendisine destek olacak partileri destekliyemeyeceği gibi, anayasa taslağında getirilen bazı sınırlamalar yüzünden, seçilme hakkını bile büyük ölçüde yitirecektir.

Oysa, şimdiye kadar örnek aldığımız demokratik Batı ülkelerinde, çağdaş anlamıyla demokrasi, işçinin ve köylünün parlamentoya etkin biçimde girmesiyle ve, her türlü örgütlenme olanağından yararlanarak, siyasete ve yönetime ağırlığını koymasıyla gerçeklik kazanmıştır.

Sanayileşmenin ve gelişmenin sürükleyici güçleri arasında önemli yer tutan teknik personel de, yeni anayasa taslağı ile, tıpkı köylü ve işçi gibi, örgütlenme hakkından yoksun bırakılmak istenmektedir.

Gerçi bu personelin meslek odaları, nazari olarak, yine bulunacaktır. Ama, meslek odalarının yetkileri büyük ölçüde sınırlanacağı gibi, kamu kesiminde çalışanlar artık kendi mesleklerini temsil eden odalara üye olamayacaklardır.

Bu durumda, meslek odaları, kalıp veya tabela olarak kalsa bile, bunlardan büyük bölümünün içleri boşalacaktır. Çünkü Türkiye'de teknik personelin geniş bir kesimi kamu kesiminde çalışmaktadır.

Bunu bazı örneklerle göstermek uygun olacaktır.

Türkiye'de 11325 Ziraat Mühendisi vardır. Bunlardan % 95'i kamu kesiminde çalışmaktadır. Kamu kesiminde çalışanlar kendi meslek odalarına üye olamayınca, Türkiye'de Ziraat Mühendisleri Odası'nın üye sayısı, hali ile 500'e inecektir. Böylece Odamız tüm etkisini ve canlılığını yitirecektir.

Başka bazı dallarda da benzer durumlar ortaya çıkacaktır. Örneğin; Jeoloji, Meteoroloji ve Orman Mühendisleri Odalarında üyelerinin hemen tamamı kamuda çalışmaktadır. Bizim Odamızda olduğu gibi bu odalarda da meslek örgütlenmesi hemen hemen yok edilmektedir.

Anayasa taslağına demokratik açıdan yöneltilen eleştirilerde, genellikle, siyasal üst yapıdaki kurumların demokratik niteliklerini yitirmesi veya siyasal üst yapıdaki yetki dağılımının dengesizliği üze-

rinde durulmaktadır. Bu eleştiriler çok haklıdır. Ama asıl önemli olan şu ki, başta köylü, işçi ve teknik personel olmak üzere, halkın değişime en açık olan kesimlerini, değişimin, gelişmenin, çağdaşlaşmanın ve açık toplum durumuna gelmenin sürükleyici veya itici gücünü oluşturan bu toplum kesimlerini, bu anayasa taslağı, yönetim dışına, siyaset dışına itmekte ve her anlamda devre dışı bırakmak istemektedir.

Oysa, bu kesimler yönetime ve siyasete ağırlıklarını koyabilseler, siyasal üst yapının tüm kurumsal aksaklıklarını da kısa sürede düzeltebilirler.

Anayasa taslağının bu özellikleri karşısında, Türk toplumu, demokrasiyi tümünden yitirmekle kalmayacak, dinamik bir toplum niteliğini de yitirecek, Çağdaş uygarlığın çok gerisinde kalacaktır.

Bunları şimdiden ve yüksek sesle söylemek kaçınılmaz bir görevdir. Çünkü yeni Anayasa bu haliyle yürürlüğe girerse, bunları belki bir daha hiç söyleyemeyiz... Biz söylesek gazeteler, dergiler yayınlamayabilirler... Onlar yayınlamak isterlerse, basımevleri basamayabilirler.

T M M O B

Ziraat Mühendisleri Odası Genel Merkez Yönetim Kurulu

II. TÜRKİYE YAPISAL İZLEMELERİNİN ANAZI VARLIĞI VE PARÇALANMASI

Bu bölümde Cumhuriyet döneminde yapılan sosyal reformlar, sosyalite boyutuyla sosyal reformların izlenim büyüklüğü, adı-

TÜRKİYE'DE ARAZİLERİN MİRAS YOLUYLA PARÇALANMASI

Aliseydi MİLLİOĞULLARI(*)
Ziraat Yüksek Mühendisi

I. GİRİŞ :

İnsanlığın ekonomik tarihinde, üretim araçlarının gelişmesi sonucu avcılıktan tarıma geçişle toprak üretim faaliyetinin temel ögesi olmuştur. Türkiye gibi ekonomik evrimleşmede endüstriyel toplum düzeyine henüz ulaşamamış az gelişmiş ülkeler için toprak halâ üretimin temel ögesi olmaya devam etmektedir. Endüstrileşmemiş toplumlarda toprağın bu önemli yeriyle paradoks halinde olan bir dizi gerçeği de toprağın yüzyıllar boyu işlenmekte olması, nüfusun gelişmiş ülkelerden de yüksek oranda artması, bu nüfus artışını özümseyecek ölçüde bir endüstri kesiminin gelişmemiş olması sonucu, tarımsal toprakların kuşaktan kuşağa gittikçe parçalanması, cüce işletmelere bölünmesi sonucunu doğurmaktadır. Miras hukuklarında yer alan miras yoluyla geçişi düzenleyen ilkeler ve kuralarda yukarıda değinilen etkenlerin toprağın gittikçe parçalanması, sonucunu doğurmasına neden olan bir hukuksal etmen olduğu görülmektedir. Bu olgu, Osmanlı İmparatorluğu döneminde miri arazi rejimi ile tarımsal toprakların öbür tasarruflar ve miras yolu ile parçalanmasını büyük ölçüde önlemekle birlikte Türk Yurttaşlar Yasasının Miri arazi mülkiyetini, özel mülkiyet rejimine dönüştüren ve mirasta eşitlik ve reel bölüşüm ilkelerini benimsemesi sonucu Cumhuriyet döneminden beri tarımsal toprakların sürekli parçalanma eğilimde olduğu ülkemiz içinde önemli bir sorundur.

II. TÜRKİYE'DE TARIMSAL İŞLETMELERİN ARAZİ VARLIĞI VE PARÇALANMASI :

Bu bölümde, Cumhuriyet döneminde yapılan başlıca toplumsal sayımlara dayanarak, tarımsal toprakların işletme büyüklüğü, ala-

(*) Tarım ve Orman Bakanlığı, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurul Başkanlığı.

ni, sayısı, parça sayısı, ve toprak - insan ilişkileri, açısından eğilimleri saptayan verileri sunacağız.

Tablo : 1 1950 ve 1963 Tarım sayımlarındaki Tarımsal İşletmelerin büyüklüklerine göre dağılışı.

İşletme Büyüklüğü Hektar	İşletme Sayıları				İşletme Alanları			
	1950 Adet	%	1963 Adet	%	1950 Hektar	%	1963 Hektar	%
1 - 2.0	772.800	30,57	1.268.818	40,92	836.100	4,30	1.335.525	6,42
2.1 - 5.0	797.400	31,54	863.470	27,84	2.789.820	14,35	3.583.713	17,25
5.1 - 10.0	552.000	21,83	561.732	18,12	4.011.960	20,63	4.274.753	20,58
10.1 - 20.0	259.800	10,29	291.693	9,40	3.756.900	19,31	4.500.393	21,67
20.1 - 50.0	107.400	4,26	99.785	3,22	3.231.660	16,61	3.589.428	17,28
50.1 +	38.400	1,51	15.352	0,50	4.825.500	24,80	3.488.636	16,80
TOPLAM	2.527.800	100,0	3.100.850	100,0	19.451.940	100,0	20.772.448	100,0

Açıl Fethi -- Tarım Ekonomisi, A.Ü. Ziraat Fakültesi, Ankara, 1980

Bu tabloya göre Türkiye'de toprak parçalanmasının ve dağılımını incelersek 1950 yılı Tarım Sayımına göre tarımsal işletmelerin % 30,57 sini teşkil eden 772.800 aile 1 - 2 hektar arasında işlemektedir. 2.0 - 5.0 Ha. arasında Toprak işleyen 797.400 ailenin işlediği alan % 31,54 dır. Böylece çiftçi ailelerinin % 62 sinin 5 Ha. dan daha az bir toprak sahibi olduğu görülmektedir. 1963 sayımına göre ise 1 - 2.0 hektar arasında toprak işleyen 1.268.818 işletmenin sahip olduğu toprak tüm işletmelere oranı % 40,92 dir. 2.0 - 5.0 Ha. toprak işleyen 863.470 işletmede ise oran % 27,84 dir. Netice olarak toprakta sahip çiftçilerin % 69,5 Ha. dan daha az araziye sahiptir.

Tablo : 2 1970 Tarım Sayımındaki arazi büyüklüğüne göre arazi parçası.

İşletme Büyüklüğü (Ha)	İşletme Sayısı	İşletme Parça		İşletme Alanları Ha.		
		%	Sayısı	%	%	
0 - 5.0	2.316.243	75,2	9.177.064	59,0	4.131.110	31,3
5.1 - 10.0	452.565	14,7	3.464.225	22,3	3.232.874	24,5
10.1 - 20.0	220.556	7,1	1.944.381	12,3	3.042.858	23,0
20.1 - 50.0	78.492	2,6	811.885	5,3	1.991.159	15,1
50.1 + 100	12.180	0,4	145.908	0,9	803.937	6,1
TOPLAM	3.080.666	100,0	15.543.463	100,0	13.201.938	100,0

Keten, Mustafa -- Tarımsal İşletmelerin Yapısı, DPT Yayın No: 1306 -
SPD : 255 1971 Ankara.

Tabloya göre, 1970 yılında 0 - 5.0 hektar büyüklüğündeki tarımsal işletmelerin toplam parça sayısının % 59 u 01. 50 - 100 Hektar büyüklüğündeki işletmelerin parça sayısı ise 0.9 dur. Toplam parça sayısının 15.543.463 olduğu gözönüne alınır ise işletmelerin çok dağınık parçalardan meydana geldiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum tarım işletmelerinde miras hükümlerimizin yarattığı baskı ve nüfus artışıyla işletmelerin küçülerek parçalandığını yansıtmaktadır.

Tablo : 3 İşledikleri Arazi Parçası Adedine Göre Çiftçi Ailelerinin Sayısı.

İşletme Parça Say. Arazi	Çiftçi Aile Sayısı					
	Adet		%		Adet	
	1 9 5 0		1 9 6 3		1 9 7 0	
1. Parça	125.206	5,4	297.639	9,6	424.447	16,0
2 - 3 »	514.883	22,7	644.690	20,8	912.920	30,4
4 - 5 »	524.916	23,2	617.453	19,9	604.080	21,4
6 - 9 »	596.205	26,2	772.694	24,9	559.519	19,4
10 ve Daha Fazla parça	513.465	22,6	768.471	24,8	340.819	11,8
TOPLAM	2.274.675	100,0	3.100.947	100,0	2.841.785	100,0

Keten, Mustafa : Tarımsal İşletmelerin Yapısı, DPT 1306 - SPD 255, 1971 Ankara.

1950 Tarım Sayımına Göre İşletme Alanı tek parçalı olan Tarım işletmelerinin toplam Tarım İşletmelerine oranla % 5,4 dir. 4 - 5 parçalı işletmelerin toplam tarım işletmelerine oranı % 23,1, 10 ve daha fazla parçalı işletmelerin oranı % 22,6 dir.

1963 yılı Tarım Sayımına Göre, tek parçalı olan tarım işletmelerinin toplam tarım işletmelerine oranı % 9,6, 4 - 5 parçalı işletmelerin toplam işletmelere oranı % 19,9, 10 ve daha fazla işletmelerin oranı % 24,8 dir. 1970 sayımına göre tek parça olan tarım işletmeleri % 16,0, 4 - 5 parçalı işletmelerin oranı % 21,4, 10 ve daha fazla parçalı işletmelerin oranı % 11,8 dir.

Bu tabloda, tarımsal işletmelerin % 90 dan fazlasının 2 ve daha fazla arazi parçasına bölündüğünü ortaya çıkarmaktadır. Miras hükümleri, arazileri, küçülttüğünü ve parçaladığını açık olarak belirtmektedir. Yani son yıllarda, Türkiye'de arazilerde parçalanma ve mülksüzleşme eğilimi gözlenirken, diğer yandan büyük toprak sahinde yığılma olgusu saptanmaktadır.

III. TÜRKİYE'DE ARAZİLERİN MİRAS YOLUYLA PARÇALANMA DURUMU :

A) Miras Yoluyla Parçalanmanın Sosya - Ekonomik Nedenleri ve Geçirdiği Hukuksal Evrimler :

Bu bölümde, Türkiye'de toprağın miras yoluyla parçalanması olayının, Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Dönemi pozitif hukuk düzeninde yer alan ilkeler ve uygulamalar açısından bu ölçüde ayrıntılarıyla ve bu hukuksal düzeylerin geçirdiği evrimleşmelerin üretim güçleri ve ilişkilerince nasıl yönlendirildiği ana çizgileri ile değinerek incelemeye çalışacağız.

1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Mülk ve Miri Arazilerinin miras yoluyla geçişini belirleyen sosyo - ekonomik ve Siyasal nedenler ve Bunların Dinsel ve Geleneksel Hukuk Düzeni :

Osmanlı Devletinin toprak düzenini anlamak için konuya devamı olduğu ya da önemli ölçüde etkilendiği Selçuklu Devleti ve Orta Asya topluluklarının maddi ve sosyo - politik koşullar ıve İslamiyetin etkileri çerçevesi içinde ele almak gerekir.

Orta Asya steplerinin tarıma elverişli olmamaları nedeniyle İslam Öncesi Türk Toplumlarında yerleşik tarımın yeri yoktur. Hayvancılıkla geçimini sağlayan sonuç olarak göçebe (ya da gezegen) olan Orta Asya Türk Toplulukları, kabilelerin birleşmesinden oluşmaktaydılar. Bu topluluklar gereksinmelerini karşılayacak ürünleri sağlamak amacıyla komşularını yağma ederek ve haraca bağlayarak yaşamlarını sürdüren istilacı bir ordu - toplum yapısında örgütlenmişlerdi. Yerleşik tarım toplumu olmaya, daha çok Batı Asya ve Anadolu'ya yerleşmeye başladıktan sonra başlamışlardır. Öbür yandan Osmanlı toplumunun ekonomik ve toplumsal yapısını belirleyen bir çok kurum ve öğeleri Selçuklu dönemine dayanır. Selçuklu Devletinin ekonomik ve toplumsal yapısını belirleyen öge ve kurumların büyük çoğunluğu ise, Türk - İslam kurumlarının ve etkilerinin bir sentezidir. Özellikle Toprak düzeninde bunu görmekteyiz. Savaş ve fetihler toplumun bir ordu gibi örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır. Zamanla artan nüfusun geçim sorununu çözmeye ülkedeki üretim güçleri yetersiz kalınca, iktâ düzenine bir askeri yön vermeye başlanmış ve iktâ dağıtımını askeri hizmetlere bağlamıştır. Selçuklu Devletinde ve Osmanlı İmparatorluğunda uygulanan toprak düzeni Melihşah ve Nizam - ül - mülk zamanında en belirgin olarak «Askeri İktâ» niteliğine erişmiştir. Selçuklularda toprak, Sultanın mali sayılmaktadır. İslam hukuk ve geleneğin'de de fetihlerle kaza-

nılan toprakların mülkiyeti Allah'ın ve pratikte fiilen Peygamberin mali sayılmaktaydı. Bu geleneksel ve dinsel etkiler altında Selçuklularda topraklar üç gruba ayrılmıştır: Has, İкта ve Haraci topraklar. Has topraklar Sultanın şahsına ait topraklardır. Has dışındaki topraklar parçalara ayrılarak askeri yükümlülükler karşılığında askerler ve sivil yöneticilere tahsis edilirdi. Bu toprak düzeni bir yandan devletin elinde heran sefere hazır olabilecek ve hazineye yük olmayan bir ordu düzeni oluşturmuştur.

Bu tarihsel - toplumsal gelişimin bir uzantısı olan Osmanlı toplumuna bakarsak, Osmanlı Devletinin sosyo - ekonomik ve siyasal yönden en belirgin özelliğinin bir «fetih toplumu» olması teşkil ettiğini gözlemliyoruz. Kuruluşundan başlayarak devletin amacı savaşlar yoluyla fethetmek ve savaşlar sonunda elde edilen ganimetlerle devlete gelir sağlamaktır. Ekonomik yaşam kaynağını fetihlere bağlayan Osmanlı Toplumunu, toplumsal yapı ve örgütlenmede askeri nitelik ağır basmaktaydı. Batılı tarih ve toplum bilimciler Selçuklu ve Osmanlı Devletinin bu özelliklerinin «göçmen toplum» (Nomad Society), «ordu - toplum» (Military Society) yada «Savaş Kumpanyası» olarak nitelendirmişlerdir. (1) Osmanlı Devletinin ikinci önemli gelir kaynağını, kendine özge merkezîyetçi bir feodal ekonomik yapısı tarımsal toprak üzerine çalışan reaya'ya (köylülere) yüklenen vergiler oluşturmaktaydı. Böylece Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde toprak düzeni ile askeri örgütlenmenin iç içe ilişki ve bütünleşme durumunu gösterdiği görülür. Osmanlı İmparatorluğunun dağınık toprak düzeni hükümlerini derleyen, bir ölçüde sistemazite eden 1858 tarihli arazi kanunnamesinde'de belirtildiği üzere topraklar kısımlara ayrılmakta idi. 1 — Mülk Arazi, 2 — Miri Arazi; 3 — Vakıf Arazi, 4 — Metruk Arazi, 5 — Mevad Arazi, Miras hukuku açısından son çözümlemede, Vakıf, Metruk ve Mevad topraklarda ya mülk topraklar rejimine ya da miri topraklar rejimine tabi olduklarından miri topraklar ve mülk topraklarla ilgili mirasla geçiş kurallarına değineceğiz.

Mülk Topraklar : Özel mülkiyete konu olan ve eski fıkıh kurallarına bağlı bulunan topraklarda, Osmanlı toprak düzeninde küçük bir bölümü oluşturuyordu. Bu toprakların hem çıplak mülkiyeti hemde yararlanma ve her türlü tasarrufta bulunma hakkı özel kişilere aitti. Bu topraklar miras düzeni açısından dini olmayan hukuka değil, şeri hukukun Feraiz Kurallarına tabi idi. Mülk toprakların mi-

(1) Sencer Divitçioğlu, *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu*, İst. Üniv. Yay: İstanbul, (1967) S. 59.

ras yolu ile parçalanmasını önleyici kurallar yoktu. Sadece mülk sahibini toprağı tüm olarak vakfetmesi halinde miras yolu ile parçalanma önlenebilirdi. Ancak bu toprak, sahibinin sistemine bağılı bir durum olduğundan, mülk topraklarda, miri toprak düzeninde olduğu gibi miras yada öbür tasarruflar yoluyla toprağın parçalanmasını etkin biçimde önleyici kurallar yer almıyordu.

Miri Topraklar : Miri toprakların çıplak mülkiyeti Devlete aitti. Toprağı işleyen köylü toprağın salt işleme ve yararlanma hakkına sahip olduğundan, işleyen ölümü ile, toprak, mirasçılar arasında paylaştırılmazdı. Salt toprağı işleme hakkı mirasçılara geçirdi. Ve mirasçılar iştirak halinde işleme hakkına sahip olurlardı. Miri topraklarda bu işleme hakkının miras yoluyla geçişi dört dönemde inceleyebileceğimiz bir değişim süreci göstermektedir.

1) İlk dönemde toprağı işleme hakkı mirascının yalnızca oğluna geçirdi. İkinci dönemde işleme hakkı ölenin erkek ve kız çocuklarına eşit olarak verilmeye başladı. Böylece miri toprakların miras yoluyla parçalanmasına giden bir adım atılmış oldu. Üçüncü dönemi başlatan 1858 tarihli Arazi Kanunu ile mirasçılar arasına ölenin kız ve erkek çocukları yanında ana ve babası da katıldı. Dördüncü dönemde 1868 tarihli Tevsi-i İntikal Kanunu ile mirasçı olabileceklerin çevresi daha da genişletilmiştir. Böylece miri topraklarda da tarımsal işletmelerin bütünlüğünü korunamaz hale getiren fiili ve hukuksal değişmelerin Osmanlı İmparatorluğu Döneminin sonuna doğru hızlanmış olduğuna tanık oluyoruz.

Şeri hukuk kurallarınca mülk tarım topraklarının geçişinde mirasçılar tam bir mülkiyet hakkı kazandıkları halde, kendisine miri arazi geçen mirasçılar toprağın salt yararlanma ya da tasarruf hakkını kazanmaktaydılar. İnceleme konumuz açısından ayrıldıkları nokta ise, şeri hukuk, özel mülk tarım topraklarında çok geniş bu mirasçılar zümresine geçişi kabul ettiği halde, sayıları çeşitli tarihlerde değişmekle beraber miri tarım topraklarını mutasarrıfın ölümde bedelsiz olarak kazanmak hakkına sahip olan mirasçılarının sayısının sınırlı oluşudur.

Miri tarım arazisi ve gayri sahih vakıf tarım topraklarının miras yoluyla ve bedelsiz geçişini salt erkek ve kız çocukları ile ana ve babaya hasretmiştir. Böylece, miras yoluyla geçişi az sayıda mirasçılara özge kılarken hem arazinin bu küçük parçalara bölünmesini önlemek ve hem de tapu bedeli ile hazineye bir gelir sağlamak istemiştir. Ancak Tazminatla birlikte Batıdaki ticari sanayi emperyalizminin ve düşünce akımlarının etkisiyle miri ve gayr-i sa-

hih tarım topraklarında tasarruf hakkının ve miras yoluyla geçişi genişleten yarı hukuksal değişikliklere gidildiğini görmekteyiz. Nitekim 17 muharrem 1284/1867 tarihli Tevsi - İntikal Nizamnamesi'nin 1. maddesi «Tapu ile tasarruf olunan miri ve gayr-i sahih vakıf tarım arazisinin erkek ve kız evlatlara eşit olarak intikali hakkında Arazi Kanununun koyduğu hükümler ve verdiği izin eskiden olduğu gibi aynen kalmakla beraber miri ve gayr-i sahih vakıf arazi mutasarruflarının erkek ve kız evlatları bulunmadığı taktirde, arazileri ikinci olarak torunlarına yani erkek ve kız evladın erkek ve kız çocuklarına; üçüncü olarak baba ve anasına; dördüncü olarak ana baba bir ve baba bir erkek kardeşine veya kardeşlerine ve beşinci olarak ana baba bir kızkardeşine bedelsiz ve eşit olarak intikal edecek ve sayılan mirasçılardan hiç biri bulunmadığı takdirde sekizinci olarak karıdan kocaya ve kocadan karıya intikal edecektir. «(2) Diğer hükmünü ile mirasçıların sayım yönünden miri ve gayri sahih vakıf arazisi rejimini mülk arazisi miras sistemine yaklaştırdığı görülmektedir.

Gerçekte ise, 16. ıncı yüzyıldan başlayarak fetihlerin durması saltanatın giderlerini karşılamak için timar sisteminden ayrılan yöndeki tutumları, ticari sermaye ve para ekonomisinin gelişmesinin doğurduğu baskılar toprakta özel mülkiyete doğru evrimi hızlandırmış ve miras yoluyla geçiş hükümlerinin uygulandığı toprak alanı genişlemiş bulunuyordu.

2) Cumhuriyet Dönemi Arazilerin Miras Yoluyla Parçalanmasının Sosyo - Ekonomik Nedenleri ve Yurttaşlar Kanunu ve Diğer İlgili Kanunların Getirdiği Değişiklikler :

Uzun bir evrim sürecinde iç ve dış dinamiklerin etkileşimiyle ulaşılan bir aşama, yeni bir sosyo - ekonomik ve siyasal sistemi düzeyi olan Cumhuriyet Döneminde toplumun tüm boyutlarını kapsayan bir dizi üst yapısal, kurumsal - kültürel - hukuksal değişiklikler olmuştur. Sivil toplumsal ilişkileri yeniden düzenleyen temel bir yasa olan Türk Yurttaşlar Yasası'nın (Türk Medeni Kanunu) yeni Türk toprak düzenini belirleyen üç Temel özelliği, özel mülkiyete mutlak ve kutsal bir hak niteliği verilmesi, sözleşme özgürlüğü ve eşitlik ilkesidir. 1926 da kabul edilen Türk Yurttaşlar Yasası ile Osmanlı İmparatorluğu döneminde Miri arazi sayılan Tarım toprakları özel mülkiyet konusu topraklar haline getirilmiştir. Miri Toprakların mül-

(2) Dr. Halil Çin, Eski ve Yeni Türk Hukukunda Tarım Arazilerinin Miras Yoluyla İntikali (Ankara, 1979) S. 160.

kiyet biçiminin değiştirildiğine ilişkin T.Y.Y. da açık bir hüküm olmamakla birlikte, miri toprakları ayrıca düzenlemeyişi ve T.Y.Y. nin Liberal Ekonomik ve Sosyal bir yapı ve espiyiye sahip olduğu gerçeği gözönünde alınarak öğreti ve uygulamada miri toprak mülkiyetinin kaldırıldığı yorumu benimsenmiştir. T.Y.Y. ile Miri toprakların özel mülk topraklar haline dönüştürülmesinin miras hukukunda, konumuz açısından önemli sonucu, Miri Toprak, Devletin Mülkiyetinde olduğundan toprağı işleyen çiftçinin ölümünde, toprak mirasçılar arasında paylaşılabilir ve kuşaktan kuşağa parçalanmasına hukuksal temel olmasıdır. Tarım topraklarının miras yoluyla parçalanması sonucunda önemli payı olan ve T.Y.Y. nin miras sistemine yön veren öbür iki hükmü de mirasta eşitlik ve reel bölüşüm (aynı taksim) ilkeleri olmuştur.

Yürürlükteki Türk Yurttaşlar Yasası Miras rejiminde kabul ettiği eşitlik ve reel bölüşüm ilkeleri Türk toplumunun demografik başka bir gerçeği olan nüfusun yüksek hızla artması olgusu ile birleşmesi, tarımsal toprakların kuşaktan kuşağa sürekli parçalanmasına - küçülmesine neden olmaktadır.

Bu süreç, sadece toprakların küçülmesini değil aynı zamanda işletmelerin düzeninide bozmaktadır. Bunun bu yasal nedeni de bir çiftlik işletmesindeki arazi ile birlikte tüm eşyaların ve araç ve gereçlerinde miras yoluyla bölünmüş olmasıdır. Bu parçalanma süreci sonuçta tarımsal işletmeleri rantabl olmaktan çıkarmaktadır.

Ancak bu bireyci ilkeleri toplumun ekonomik yararları açısından kısmen dengelemek düşüncesi ile, İsviçre Y.Y. aslındaki gibi tarımsal işletmelerimizin miras yoluyla geçmesinde özel istisnai kurallar koymuştur. Türk Yurttaşlar Yasası toplumsal işletmelerin 592 - 602 maddeleri ile bütünlüğünü korumak amacıyla, özel miras kuralları koymuştur. T.Y.Y. 597 maddesinin bu konudaki hükmü «Tereke İktisadi bir vahdet halinde işletilmekte olan zirai mallar bulunursa bunların kaffesi, mirasçılardan işletmeye müktedir olduğu anlaşılan talibine, tahsis edilir. Mirasçı bu ziraat işine yarayan aletlerin ve hayvanların dahi kendisine tahsis edilmesini isteyebilir» Bu hükümlerle tahsis iki koşula bağlandığı görülmektedir.

1 — Tarımsal işletmelerin bir ekonomik birlik halinde işletilmesi,

2 — Tarımsal işletmenin mirasçılardan birine tahsis edilebilmesi için mirasçılardan işletmeye müktedir birisince böyle bir is-

tekte bulunulması ve yargıcın bu isteği uygun görmesi gerekir. Görülüyorki, bu kural bir emredici kural olmadığından yargıç yasal yetkisi ile kendiliğinden bu konuda harekete geçip karar veremez.

Ekonomik ve toplumsal yönden olumlu bir amaçla yer verilen bu özel miras hükümleri düzenlemesinin birçok yetersizlikleri vardır: Ekonomik bir bütün olacak işletmeyi öngören Tarımsal İşletmelerin bir mirasçıya tahsisi kuralı buyurucu değildir. Mirasçılar anlaşılırlarsa, genel miras kuralları uyarınca istedikleri gibi paylaşabilirler. Miras bırakan ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılar arasında nasıl paylaşılacağını belirleyebilirler.

Ancak bu hükümlerin uygulanmayışını etkileyen daha önemli etmenlerin tarımsal nüfusun büyük üreme oranı ve bu yüksek orana artan nüfusa çalışma ve yaşam alanı olacak bir endüstri kesiminin oluşturulmaması olduğu gerçeğidir. (3)

B. MİRAS YOLUYLA PARÇALANMANIN OLUMSUZ ETKİLERİ :

Tarım arazilerinin parçalanmasının teknik - ekonomik ve sosyal açıdan zararlarını şöylece açıklayabiliriz.

1 — Modern Tarımsal Tekniklerin Geliştirilmesi ve Uygulanmasına Olumsuz Etkisi :

Parçalanma tarımsal işletmelerin faaliyetlerini zorlaştırır, şöyleki Arazilere ulaşım zorluğu nedeniyle münavebe ve tarım sistemleri tekniğe uygun şekilde uygulanamaz çok dar ve uzun araziler çeşitli özellik gösterdiğinden uygun bitki ekim ve dikimi zor olur ve aynı zamanda erozyona neden olur.

Parçalanmış işletmelerde traktör ve diğer tarımsal alet ve makinelerin kullanımı güçleşmekte hatta bazan mümkün olmamakta yine arazilerin küçük parçalar halinde olmasıyla, toprak muhafazası, arazi islah projeleri, sulama projesi yönünden büyük masrafa neden olmaktadır.

2 — Genel Tarımsal Ekonomi Planlamasını Engelleyici Etkiler :

Parçalanma, Çiftlik işlerinde zaman kaybına neden olmakta şöyleki; işçilerin hayvanların, tarımsal alet ve makinelerin işletme merkezinden tarlalara, tarladan merkeze naklinde zaman kaybına neden olmaktadır. İşletmenin gerektirdiği bina, çit, sulama kanalı v.s. gibi sabit tesisler yapılamamaktadır.

(3) Suat Aksoy, Tarım Hukuku (Ankara 1970) S. 167 - 168.

3 — Verimlilik Üzerine Etkisi :

Miras yoluyla küçük parçalar ve dağınık hale gelen arazilerin geçit yerleri sınır yerleri, dönüş yerleri daha az işlenmekte ve üretimin düşmesine ayrıca modern tarım araç ve gereçleri istenilen şekilde kullanılmaması verimde azalma meydana getirmekte.

4 — Sosyal Etkileri :

Bir çok kimselere ait arazilerin iç içe olması geçiş hakkı, ulaşım ve sınır anlaşmazlıklarını ortaya çıkarmaktadır.

IV — MİRAS YOLUYLA PARÇALANMAYI ÖNLEYİCİ ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI VE TOPLULAŞTIRMA :

A — TOPLULAŞTIRMA :

Arazi toplulaştırma tüzüğü (Arazi Tevhidi Tüzüğü) 1966 yılında yürürlüğe girmiştir. Arazilerin toplulaştırılmasında amaç, dağılmış ve küçülmüş verimsiz şekildeki arazileri bir araya getirerek birim alandan daha fazla gelir elde etmek ve çiftçi ailesinin yaşam seviyesini yükseltmek için düzenli şekilde bir araya getirmektir.

Arazi toplulaştırılması sayesinde ortalama olarak insan gücünden % 20 - % 35, hayvan ve makina gücünden % 25, Sulama geliştirme projesinden % 20 - 30 oranında tasarruf sağlanmaktadır. Bu durum tarımsal işletmelerin ekonomik ve sosyal sorunlarına yeni boyutlar getirmektedir. Tarımsal işletmelerin parçalanmada tümüyle mirasçılardan birine tahsis yapılırken, diğer mirasçıların işsiz kalmaması veya tahsis yapılan mirasçılardan, aşırı borçlanmaması, arazilerin düzensiz kullanılmaması, gerekli, araç gereç, tohum, gübre v.s. sağlamak özellikle küçük işletmelerin büyük borç altına girmemesini önlemek için tarımsal amaçlı kooperatifler yoluyla devletinde yardımıyla tarımsal işletmeler verimli şekilde kullanarak parçalanmaları önlenbilir. Arazi toplulaştırılmasında karşılaşılan en önemli güçlükler, Kadastro yetersizliği ve Kooperatifleşmede az gelişmişliktir.

Arazi toplulaştırmada kadastro şarttır. Çünkü Türkiye'de sahipli arazilerin % 60 tapusuzdur ve bu araziler üzerindeki Zilyetlik hakları zahiri bir şekilde bağlı olarak devam etmektedir. Kadastro ile Türkiye'deki gerçek arazi miktarı, arazilerin sahiplerinin kimler olduğu ve sınırlarının ne olduğu saptanarak, arazi toplulaştırılması ile toprak reformu çalışmalarını aynı zamanda gerçekleştirmek zorundayız.

Miras yoluyla tarımsal işletmelerin parçalanmasını önlemek için, Optimum İşletme büyüklüğünü saptayarak, bir çok hükümler getirmek zorunludur. Almanya, İsviçre, Avusturya, İspanya, Meksika gibi ülkeler işletmelerin asgari sınırdan daha fazla bölünmesini önleyici hükümler getirmişlerdir.

Toprakların miras yoluyla parçalanmasını önleyici hukuki olarak; toprak mülkiyetinde değişiklik yapmak şarttır. Böylece arazilerin miras yoluyla parçalanmasını önleyici Çiftçiyi Topraklandırma ve Toprak Reformu Kanununun üzerinde duracağız.

2. ÇİFTÇİYİ TOPRAKLANDIRMA KANUNU :

Bu kanun 1945 yılında yürürlüğe girmiş ve 1973 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

Ülkemizde miras yolu ile arazi parçalanmasını önleyici tedbirlerden birisi de, 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunudur. Bu kanunla topraksız veya az topraklı çiftçilere, kanun gereğince topraklandırılanların aileleri ile birlikte geçimini sağlayacak ve iş güçlüklerini değerlendirecek ölçüde tarım işletmesine sahip olmaları öngörülmüş, yine bu kanunla dağıtılan arazilerin, borçlanma tarihinden itibaren 25 yıl geçmedikçe, verilen arazilerin bütünlüğünün bozulmaması için satılamayacağı ve topraklandırılan kişinin ölümünden sonra da mirasçıların araziye ya iştirak halinde işletmeleri veya mirasçılar arasında anlaşarak paylarını parçalamadan tümüyle mirasçılardan birine veya birkaçına satabilecekleri, belirli sebepler dışında ortakçılarla işletilemeyeceği ve kiraya verilemeyeceği öngörülen ilkeler olmasına rağmen bu hükümler tam olarak tatbik edilmemiştir. Çiftçi Topraklandırma Kanunu ile dağıtılan topraklar tüm tarım topraklarına göre çok azdır. Bu kanun üstelik tarımsal işletmelerin miras yoluyla küçük ve dağınık parçalara bölünmesine neden olmuş ve istenilen amaca ulaşmamıştır. Bu kanun 1757 sayılı Tarım ve Toprak Reformu Kanununun 235. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

3. TOPRAK VE TARIM REFORMU

Toprak Reformu girişimlerinin miras yoluyla arazilerin parçalanmaya çözüm getiren ilkeleri, uygulaması ve değerlendirilmesi yönünden ele alırsak,

Toprak Reform, tarımsal ekonomiden, endüstriyel ekonomi düzeyine geçiş döneminin zorladığı ve toprağın, teknik, ekonomik kal-

kınma ve insan ilişkileri açısından yeniden düzenlenmesi yaklaşımıdır. Tüm gelişmiş endüstriyel ülkelerde toprak yada daha yaygın olarak tarım reformu adı altında bir dizi yeniden düzenlemeler getirilmiştir; Tarım ve Toprak Reformunun ana gayesi;

- 1 — Topraksız çiftçiyi topraklandırmak,
- 2 — Tarım topraklarının parçalanmasını önlemek,
- 3 — Dağınık ve küçük parçalara bölünmüş tarım topraklarının tarımsal verimliliği göz önüne alınarak toplulaştırılmasıdır.

1961, 1962, 1965, 1966 tarihli Toprak Reformu Kanunu tasarılarında tarım arazilerinin miras, satış ve bağış yoluyla asgari işletme büyüklüğü altına düşürülmesini önleyici tedbirler öngörülmüş fakat bu tedbirler kanunlaşmamıştır. 1972 tarihli Toprak Reformu Kanunu tasarısı tarım arazilerinin miras hükümleri bölümüne arazilerin küçük ve dağınık parçalanmasını önleyici hükümler konmuş-sada gerçekleştirilmemiştir.

Ancak; 1973 yılında 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunla toprak mülkiyeti ve tasarrufu alanında yapılacak düzenlemeler yanında, işletmelerin verimli olarak işletilmesi için başta tarım arazilerinin miras yoluyla geçişini düzenleyen bazı hükümler getirmiştir. Toprak ve Tarım Reformu Kanununu, Toprak ve Tarım Reformu bölgelerinde dağıtılan ve sahibine bırakılan araziler üzerinde bulunan tarımsal yapı, tesis, işletme araç ve gereçleriyle bir bütün kabul ederek, mirasçılar arasında bölüşülmesine izin vermemiştir.

Sahibine bırakılan arazilerde, mirasçılar kendilerine intikal eden arazileri, Toprak ve Tarım Reformu Kanununun öngördüğü büyüklükte taksim edilebilirler veya arazi dağıtımından yararlanabilecek mirasçılara devir ve temlik edilebilir.

1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu da Anayasa Mahkemesi tarafından şekil yönünden tüm olarak 1976 yılında iptal edilmiş ve karar 1978 yılında yürürlüğe girmiştir.

Tarımsal işletmelerin miras yolu ile parçalanmaması için; bir toprak reformu çerçevesinde toprak - insan, teknik ve ekonomik kalkınma ilişkisini niteliksel olarak yeniden düzenleyen radikal ve sistemik bir yaklaşımla toprağın parçalanmasını önleyici ilkeler örgütlenmeler ve uygulamalar gerçekleştirilmek gerekir.

V. SONUÇ :

Sonuç olarak, tarımsal toprakların miras yoluyla parçalanması eğilimini önleyecek kısa ve uzun dönemli hukuksal ve sosyo - ekonomik sistem düzeyinde yapısal önlemleri şöyle belirtebiliriz.

1 — Tarımsal işletmelerin tahsisi ile ilgili Türk Yurttaşlar Yasası hükümleri İsviçre Yurttaşlar Yasasının bu konuda sonradan yaptığı bütünüleyici hükümleri de kapsayacak yönde değiştirilmeli ve bu tahsis hükümleri emredici kurallar haline getirilmelidir.

2 — Terekedeki tarımsal işletme, birden çok yeterli büyüklükteki parçaya ayrılabilir durumda ise, isteyen mirasçıya ayrı ayrı tahsis edilmelidir.

3 — Tahsis yapılan mirasçı dışındaki diğer işsiz ve topraksız kalan mirasçıların kentlere göç etmelerini önlemek ve yaşamlarını idame ettirebilme ve tarım alanındaki fazla iş gücünü tarım dışı sektörlerde istihdam etmek için bu bölgelerde sanayileşmeye gidilmelidir.

4 — Tarımsal işletmelerin mirasçılardan birine tahsis edilebilmesi için mirasçıların isteğine bağlı olmadan, yargıç ekonomik birlik taşıyan yeterli büyüklükteki işletmeyi tarımsal açıdan tecrübeli mirasçıya tahsis etmelidir.

Eğer mirasçılardan herhangi biri ehil olmadığı zaman ve hiçbir mirasçının arazinin satımını istememesi halinde yargıç, işletmenin tümünü satışa karar verebilmelidir.

5 — Tarımsal miras hukuku ile ilgili yeni kanuni hükümler saparken, işletmeyi en prodüktif şekilde işletecek mirasçının diğer mirasçıların hisselerini satın alabilmesi, ve çiftçi ailelerine gerekli alet ve makina alabilmesi, üretken yatırımlara gidebilmesi için yeterli işletme kredileri düşük faizle kontrollü krediler şeklinde kooperatifler veya devlet tarafından imkan yaratılmalıdır.

6 — Yeni toprak ve tarım reformu kanunu çıkarılarak, tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanıp verimsiz, bir ailenin geçimini sağlayamayacak duruma gelmesini önleyici tedbirler alınması ve toprak insan ilişkilerini ülke koşullarına göre yeniden düzenlenmesi zorunludur.

Yani Yurttaşlar Yasasındaki, miras hükümlerimizin parçalanmayı önleyici hükümlerle değiştirilmesi, tarım arazisinin, tarımla geçimini sağlayacak kişiler elinde kalmasını sağlayacak önlemlerin alın-

ması, kooperatifleşmenin sağlanması ve kooperatifler vasıtasıyla tarım arazilerinin alım satımlarının düzene konulması ve arazi spekülasyonunu engellemekle, tarım arazisinin parçalanması önlenir.

KAYNAKLAR

- Açıl, Fethi : Tarım Ekonomisi. Zirai Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsü A.Ü. Ziraat Fakültesi, Ankara, 1980.
- Aksoy, Suat : Tarım Hukuku. Zirai Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsü. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Ankara, 1970.
- Aksoy, Suat : 100 Soruda Türkiye'de Toprak Meselesi.
- Cin, Halil : Eski ve Yeni Türk Hukukunda Tarım Arazilerinin Miras Yoluyla İntikali Ankara, 1979.
- Divitçioğlu, Sencer : Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu, İstanbul Üniversitesi Yay. 1967.
- Zevkililer, Aydın : Türk Miras Hukukunda Tarımsal İşletmelerin Tahsisi. A.Ü. Hukuk Fakültesi, Ankara, 1970.
- MPM Yayınları : Türkiye'de Arazi Parçalanması, Bunun Sebepleri ve Parçalanmanın Önlenmesi için Alınması Lâzım Gelen Tedbirler, Ankara, 1969.

TÜRKİYE'DE KASAPLIK KUZU ÜRETİMİ KONUSUNDA BAZI GÖRÜŞ ve ÖNERİLER

Doç. Dr. Okan GÜNEY
Ç.Ü. Ziraat Fakültesi

Türkiye de nüfus artışı ile toplumun kültür düzeyindeki aşamaya paralel olarak hayvansal kökenli ürünlere karşı talep hızla artmaktadır. Bu hızlı artışa karşın hayvansal kökenli üretkenlikteki artış oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu dengesizlikte hayvansal ürünlerin fiyat artışlarının önemli payı vardır.

Türkiye de et tüketiminin türlere göre oransal dağılımında koyun eti % 33, kuzu eti ise % 24 dolaylarında yer almaktadır. Ülkemizde halkın koyun ve kuzu etine karşın geleneksel olan tüketim alışkanlığı bu ete olan talebi, dolayısıyla tüketimi büyük ölçüde artıran faktörlerdir. Bu durumda koyun eti üretiminin gelecekte daha fazla artırılması zorunlu olmaktadır.

Diğer taraftan koyunculüğün dış satımda da önemli sayılabilecek bir yeri bulunmaktadır. Hayvancılık dış satım gelirlerinin % 57 sini canlı koyun ve koyun ürünleri sağlamaktadır (GÜNEŞ, 1976). Özellikle son 2 yılda Arap Ülkelerinin sınırsız dış alım talepleri koyun üretiminin et verimi yönünden ele alınmasını gerektirmektedir.

Bilindiği gibi Ülkemiz genelinde uygulanmakta olan koyunculuk yaygın üretim sistemi şeklinde başka bir deyimle ekstansif karakterlidir. Gerçekte yetiştirilen koyun ırklarının büyük oranda yerli ıslah edilmemiş ırklardan oluşması ve bunların ilkel çevre koşullarında bulundurulmaları koyunlardan elde edilmekte olan varolan üretim potansiyelini sınırlayan en önemli faktörlerdir.

Yukarıda açıklandığı üzere Ülkemizde son yıllarda koyundan elde edilen ürünler arasında et üretimi birinci derecede önem görmektedir.

Koyun eti üretiminde en büyük kaynak ve potansiyeli kuzular vasıtası ile sağlamak en akılcı yoldur. Gerçekte de bugün koyun eti üretiminde ileri gitmiş İngiltere, A.B.D., Yeni Zelanda, Avustralya gibi ülkelerde uygulama yıllardan beri bu şekildedir. Kuzuların et

kaynağı olarak değerlendirilmesindeki odak noktası ise kuzu besiciliğidir. İşte Ülkemizde koyun eti üretiminde bu aşamada verimin artırılmasını sağlayacak en önemli konu kuzu besiciliğinin teknik ve ekonomik özelliklerini bölgelere göre yetiştiricilere öğretmektir. Böyle bir uygulamanın gerçek anlamda benimsenerek yapılması Ülke ekonomisine küçümsenemeyecek katkılar getirebilecektir. Türkiyede kuzu etinden et kaynağı olarak yararlanma bakımından yıldan yıla devamlı bir artış görülmüştür. Bu artış gerek kesilen kuzu sayısı gerekse kuzu etinin toplam et üretimindeki oransal payı yönündendir. Örneğin 1955 yılında kuzu etinin toplam et tüketimindeki oransal payı % 7.6 iken bu değer 1972 de % 14.5'e yükselmiştir. Ancak acı bir gerçek vardır ki kesilen ortalama kuzu karkas ağırlığı 1950 li yıllarda 7.0 kg. iken 1980 li yıllarda 8.0 kg. dan öteye gidememiştir. İşte fert başına düşen et miktarının İngiltere'de 94 kg. olduğu günümüzde Türkiye de 17'kg'ı geçememesinin nedenleri bunlardan başka şeyler değildir. Eğer 1950 li yıllardan beri kesilen kuzu sayısındaki artışa paralel olarak kuzu karkas ağırlığıda artırılabilse ve bu artış diğer türlere de yansıtılmış olsa idi her halde Ülkemizde ortalama fert başına isabet eden et tüketim miktarı günümüzde 17 kg'ın çok üzerinde olacaktır.

Son yıllarda kuzulardan daha fazla karkas elde edebilme konusunda gözlenen bir olgu da erken kuzu kesimidir. Gerçekte 1980 yılına dek gerek Ziraat Fakültelerinin gerekse Tarım Bakanlığının çeşitli zamanlardaki önerilerine karşın erken kuzu kesimi önlenememiştir. Her yıl 7 milyon baş dolaylarında zamansız erken kuzu kesimi (süt kuzusu) yapılarak üretilmesi gereken binlerce ton kuzu eti değerlendirilememektedir. Ülkemizde kuzu kesimi sonucu elde edilen ortalama 6 kg. karkastan toplam olarak 42 bin ton kuzu eti üretilmektedir. Erken kuzu kesimi yerine süttten kesilmiş (2 aylık yaşta) kuzuların 2.5 - 3 ay süre besiye alınması ile 5 aylık iken bunların 38 - 40 kg. canlı ağırlığa ulaştırılması (19 - 20 kg.) mümkündür. Böylece toplam kuzu eti üretimi 3.5 kat artırılarak 140 - 150 bin tona çıkarılabilir. Konu üzerinde yapılmış olan araştırmalar bunu kanıtlamaktadır. Yerli Akkaraman kuzular üzerinde yapılan bir çalışmada entansif bir besi uygulaması ile söz konusu kuzular 140 günlük iken 38.4 kg. canlı ağırlığa ulaşmışlardır (GÜNEŞ ve ark. 1973). Merinos, Akkaraman melezi olan Anadolu Merinosları üzerinde yapılan 4 aylık besi denemesi sonucunda ise 5 aylık iken 39.2 kg. canlı ağırlıkta gelen kuzular elde edilmiştir. Bu tip denemelerde kuzular 1 kg. canlı ağırlık artışı için 3.0 - 3.5 kg. kesif yem (fabrika yemi) tüketmektedirler.

Bu denemelere paralel olarak diğ er bir araştırmada Ç. Ü. Ziraat Fakültesinde yürütölmüştür. Bu çalışmada kasaplık kuzu üretimi konusunda elde edilen ilk sonuçlar çok ümit vericidir. Araştırmada Rambulye X İvesi Fı kuzuların 2 - 4 aydaki ortalama günlük canlı ağırlık kazançları 413 gr, 1 kg. canlı ağırlık artışı için kesif yem tüketimi 3.2 kg. dir. Aynı çalışmada kontrol grubu olarak denemeye alınan saf İvesilerin ise 2 aylık (sütten kesim 4. ay) entansif besi sonunda günlük ortalama canlı ağırlık artışları 349 gr, 1 kg. canlı ağırlık artışı için yem tüketimleri 3.5 kg. olmuştur (GÜNEY, 1982).

Besi denemelerinde kuzuların analarından yeterli sütü içmeleri (1.5 - 2 ay) ve beside gereksinimlerini karşılayacak nitelikteki rasyonlarla beslenmeleri konunun temel önemli noktasıdır. Sütten kesilmiş (2 aylık yaşta) kuzular için özel olarak hazırlanan kesif yem sınırsız olarak (yiyebildiğı kadar) verilerek 35 - 38 kg. canlı ağırlığa ulaşınca besiy e son verilmelidir. Bu çağdaki kuzular daha fazla canlı ağırlık kazandırmak yem tüketiminin artması ve hayvanın aşırı derecede yağlanması nedeni ile önerilmez.

1980 yılından itibaren Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından et üretimini artırmak için besicilik çalışmalarına önem verilmesi planlanmıştır ve bu konuda bazı gelişmeler sağlanmıştır. Et üretimini geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmaların önemli bir kesitide «erken kuzu kesimini önlemek ve kuzu besiciliğini teşvik» projesidir. Ege, Marmara ve Trakya Bölgesinde 12 ilde uygulanan proje ile yetiştiriciler kredi ile desteklenmiş 10.274 ton besili kuzu eti üretilmiştir. Eğer bu kuzular besiy e alınmadan mezbahaya gönderilse idi elde edilecek et 5.479 ton olabilecekti. Böylece 2 - 3 aylık bir besi sonucu Ülke ekonomisine 1 milyar 438 milyon TL. lık bir katkı sağlanmıştır (TEKİNEL, 1982). Bu çalışmaların koyun üretim potansiyeli olan bölgelere kaydırılıp besicilere pazarlama konusunda güvence verilmesi ve ilk planda Et - Balık Kurumunun daha aktif çalışması sağlanmalıdır.

Kasaplık kuzu üretiminin geliştirilmesi konusundaki önerileri aşağıdaki gibi özetlemek gerekir.

1. Türkiyede halkın tüketim alışkanlığı yönünden en fazla tercih ettiğı et kuzu eti olup bu üretimi geliştirmek için büyük bir potansiyel vardır. Ancak bu potansiyelin harekete geçirilmesi ve organize bir şekilde açığa çıkarılması gerekmektedir.

2. Erken kuzu kesimini (süt kuzusu) önleyici kesin kararlar alınmalı ve konu ile ilgili yasal zorunluluklar getirilmelidir. Erken

kuzu kesimini önleme yolu ile bütçeye 560 milyon dolarlık döviz girdisinin sağlanabileceği varsayılmaktadır (SOMER, 1981).

3. Erken kuzu kesiminin ortadan kaldırılması yanında yetiştiricilere devletin sıkı denetiminde gerekli kredi verilmeli ve kuzu besiciliğinin teknik ve ekonomik yönleri öğretilmelidir.

4. Yetiştiricilere beside en büyük girdi olan yem konusunda gerekli yardımlar yapılmalı ve rastgele yem maddeleri ile besinin yapılamayacağı yapılsa dahi beklenen olumlu sonuçların alınamayacağı vurgulanmalıdır.

5. Tüm üretim kollarında olduğu gibi besiciliğin temel konularından birisi pazarlamadır. Eğer besi sonucunda yetiştiricilere pazar konusunda gerekli güvence verilmemiş ise sonucun olumlu olamayacağı tartışılmaz bir gerçektir. Bunun için yetiştiriciye güveneli bir fiyat düzeyini sağlayacak destekleme fiyatı uygulanması onları besicilik konusuna özendirerek en iyi yollardan birisidir. Geniş bir dışsattım avantajı olan besili kuzu veya kuzu eti pazarlamasının iyi organizasyonla sorun yaratmayacağı ortadadır. Özellikle Et ve Balık Kurumu tüm olanakları ile (özellikle soğuk hava tesisleri) bu iş için seferber edilmelidir. Ayrıca kurumun iyi besiye alınmış ve kaliteli ete sahip genotipler için pirim uygulaması yapması sağlanmalıdır.

6. İç piyasada yem ile süt fiyatları arasında olduğu gibi en büyük sorun olan yem ile et fiyatları arasındaki denge gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

GÜNEŞ, T., M.R. OKUYAN, A. ELİÇİN ve R. ARIKAN, 1974. Köylü ve Devlet Üretme Çiftliği Şartlarında Değişik Rasyonlar ile Beslenen Akkaraman Kuzularının Besi Gücü, Karkas Kalitesi ve Et Üretim Maliyeti Üzerinde Araştırmalar. TÜBİTAK, Proje No: VHAG 104.

GÜNEY, O., 1982. Çukurova Koşullarında Kasaplık Kuzu Üretimi İçin Melezleme Yolu İle İvesi Koyunlarından Yararlanma Olanakları (basılmamış ilk değerlendirmeler).

SOMER, O., 1981. Kırmızı Petrol: Et 30 Mart 1981 tarihli Hürriyet Gazetesi.

TEKİNEL, O., 1981. Türkiye Tarım Seferberliği III. Konferans (Kamu Görüşleri) DSİ Konferans Salonu.

DÜNYADA BESLENME SORUNU VE BUĞDAY PAZARLARININ DURUMU

Prof. Dr. Tayyar AYYILDIZ⁽¹⁾

ÖZET

Günümüzde üzerinde yaşadığımız dünyamızı ilgilendiren en önemli konulardan birisi beslenme sorunudur. Çünkü gün geçtikçe tüketimin artması veya gıda maddelerine karşı talebin günden güne artan nüfus sayesinde şiddet kazanmasına karşılık üretimde azalan verimler kanununun var oluşu ve zamanla yaşanan ve yıpranan dünyamızın verim kabiliyetini kaybedişi bu sorunun önemini daha da arttırmaktadır.

Bu çalışmada kısaca gıda maddeleri tüketimi ve üretiminin seyrine değinilmiştir. Ayrıca insanlığın beslenmesinde önemli bir yer tutan buğday üretimi ve onun son yıllarda pazarlardaki konjonktürel durumu sergilenmeğe çalışılmıştır.

1. Nüfus Sorunu

Beslenme sorunu denince akla üretim ve tüketim meseleleri gelmektedir.

Tüketim fonksiyonunun en önemli ve dominant unsuru nüfustur (T.R. Malthus 1766 - 1834).

Nüfus T.R. Malthus'un 1798 de yayınlanan eserinde «Essay on the Principle of Population» geometrik tarzda artarken (1, 2, 4, 8, v.s.), azalan verimler kanununa bağlı olarak dünyada gıda maddeleri üretimi aritmetiksel (1, 2, 3, 4, v.s.) bir biçimde gelişme göstermektedir.

Dünyada nüfusun gelişmesi aşağıdaki gibi seyretmiştir.

M.Ö. 8000 yıllarında 100 milyon dolayında,

İsanın doğumunda 200 » » ve

1750 li yıllarda 800 » » olan

dünya nüfusu

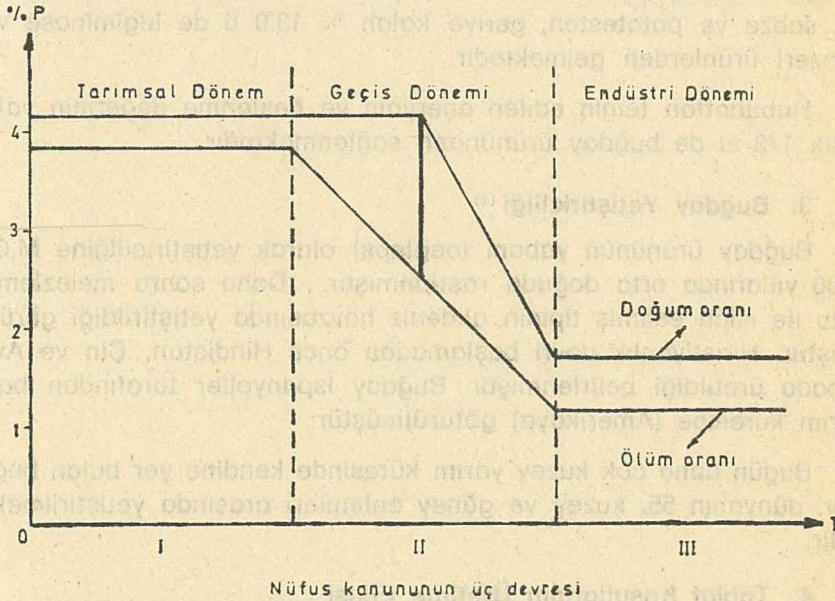
(1) Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi.

1950 de 2.5 milyar'a
1980 de 4.6 milyar'a yükselmiş,
2000 yılında 7.5 - 8.0 milyar ve bugünkü artış hızı ile
2080 yılında 80 milyar olacağı düşünülmektedir.

Ancak böyle bir artışın gerçekleşmeyeceği ve dünya nüfusunun 15 - 18 milyar arasında sabit kalabileceği tahmin edilmektedir.

Dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu ise geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde yaşarken bu durum güngeçtikçe bu ülkelerin aleyhinde gelişme göstermektedir. Örneğin 1970 li yıllara doğru dünya nüfusunun % 50 si bu ülkelerde bulunmakta iken, bugün bu oran % 75 e ulaşmış ve 2000 yılında geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde yaşayanların toplam nüfusun % 80 ini oluşturacağı tahmin edilmektedir.

Rakamlar bize gün geçtikçe fakirleşen bir dünya tablosu ortaya çıkarmaktadır. Buna nüfus kanununun üç aşamalı (safhalı) tablosu cevap vermektedir.



2. Dünyada Gıda Sorunu

Dünyanın yaklaşık olarak 2/3 sinin denizlerle kaplı olmasına rağmen insanın beslenmesinde alınan enerjinin % 2.0 si denizlerden ve % 98.0 si karalardan temin edilmektedir.

20. asrın ikinci yarısında dünya ülkelerini meşguleden en önemli sorun da beslenme sorunudur.

Aşağıdaki tablo beslenme sorununun önemini bizlere daha iyi sergilemektedir.

Tablo : 1 Yıllık Nüfus, Gıda Maddeleri Üretim ve Tüketim Artışı (% olarak)

Bölgeler	Nüfus		Gıda Mad. üretim ve tüketim artışı		
	1962 den 1972	1969/71 den 1985	Üretim 1962-72	1969/71-1985	Tüketim 1969/71-1985
Endüstri					
Devletleri	1.0	0.9	2.7	2.3	1.6
Gelişen ve					
Geri Kal. Ülk.	2.4	2.4	2.7	2.0	3.7
Dünya Ø	1.9	2.0	2.7	2.1	2.5

Dünya nüfusunu besleyen kaynakların başında bitkisel üretim gelmektedir. Örneğin beslenmede insanlığın aldığı enerji kaynağının % 55.0 i hububattan, % 18.0 i hayvansal ürünlerden, % 14.0 u meyve, sebze ve patatesten, geriye kalan % 13.0 ü de legiminose ve benzeri ürünlerden gelmektedir.

Hububattan temin edilen enerjinin ve beslenme değerinin yaklaşık 1/2 si de buğday ürününden sağlanmaktadır.

3. Buğday Yetiştiriciliği ⁽¹⁾

Buğday ürününün yabani (aegleps) olarak yetiştiriciliğine M.Ö. 8000 yıllarında orta doğuda rastlanmıştır. Daha sonra melezleme yolu ile ıslah edilmiş tipinin akdeniz havzasında yetiştirildiği görülmüştür. Hıristiyanlık devri başlamadan önce Hindistan, Çin ve Avrupada üretildiği belirlenmiştir. Buğday İspanyollar tarafından batı yarım küresine (Amerikaya) götürülmüştür.

Bugün daha çok kuzey yarım küresinde kendine yer bulan buğday, dünyanın 55. kuzey ve güney enlemleri arasında yetiştirilmektedir.

4. Tabiat Koşullarının Üretime Etkisi

Bugün tarım kesiminde dünyanın birçok yöresinde modern teknoloji ve üretim yöntemleri kullanılmasına rağmen tarımsal üretim tamamen doğa koşullarına bağımlılıktan kurtarılamamıştır. Nitekim

(1) D.G. WOOLLEY; Food Crops - Production, Limitations, and Potentials (Dimensions of World Problems). The Iowa State University Press, AMES, 1977.

1981 yılı, dünyanın çeşitli yörelerindeki iklim şartlarına bağlı olarak, insanlığa istenen bir düzeyde buğday üretimi getirememiştir. Kuzey Amerikada görülen normalin üstündeki rutubet yazlık buğdaylar üzerinde olumlu etkiler yaparken kışlık buğdaylara zarar vermiştir. Doğu ve Batı Avrupada görülen uygun yağmurlar ürünün artmasına neden olmuştur. Rusyada ürünün ekimi sırasındaki rutubet yetersizliği ve hasat mevsiminde görülen yağmurlar zararlara yol açmıştır. Güney Doğu Asyada Muson yağmurları yer yer sellere neden olurken, bazı yörelere yeterince yağmurun yağmadığı tespit edilmiştir. Çinde hububat ekilen bölgelerde başlangıçta kuraklık, bilahare (hasat mevsiminde) fazla yağmurlar zararlara yol açmıştır. Avustralya ve Arjantinde ekim mevsiminde müsait iklim koşulları hüküm sürmüştür, ancak daha sonra görülen kuraklık arzulanan ürünün teminine imkan vermemiştir.

5. Dünyada Buğday Üretimi

Mekanik ve biyolojik teknik gelişmelerin sayesinde tüm ürünlerde olduğu gibi buğday üretiminde de gün geçtikçe artış kaydedilmiştir.

Tablo 2 de görüleceği üzere II. Dünya harbinden önce düşük düzeyde bulunan buğday üretimi 1961 - 1965 yılları ortalaması yıllık üretim miktarı 254.4. milyon tona, 1980 yılında dünya buğday üretimi 445.0 milyon tona ulaşmış, 1981 yılı üretim tahmini ise 450.4 milyon ton civarında olacağı beklenmektedir.

Aynı dönemlerde hayvan yemi olarak üretilen hububat miktarı da 446.3 milyon tondan 735.0 milyon tona ulaşmıştır.

Tablo : 2 Dünyada Buğday Üretimi (Milyon Ton)

Bölgeler	1934/1938 Ø	1961/1965 Ø	1980	1981
Batı Avrupa ¹⁾	30.6	44.6	69.6	63.9
Doğu Avrupa	—	14.8	29.8	26.5
Sovyet Rusya	—	64.2	98.1	88.0
USA	19.5	33.0	64.5	74.8
Kanada	7.2	15.4	19.2	24.4
Arjantin	6.6	7.5	7.8	8.0
Avustralya	4.2	8.2	10.8	15.0
Hindistan ve Pakistan	—	13.3	42.4	45.4
Çin	—	22.2	54.2	57.0
Dünya Üretimi	—	254.4	445.0	450.4

Hayvan Yemi Hububat Üretimi

Batı Avrupa ¹⁾	36.4	57.5	101.2	79.0
Doğu Avrupa	18.4	23.7	42.4	44.0
Sovyet Rusya	—	42.3	71.7	68.0
USA	71.5	132.0	198.5	245.5
Kanada	7.8	12.5	21.2	25.2
Arjantin	9.1	7.9	10.4	20.9
Dünya Üretimi	149.0	446.3	697.3	735.0

(1) Yuğoslavya dahil.

Kaynak : Agrarwirtschaft (Hef 12. 1981), Hannover. s. 368 - 369.

Not : Dünya tahıl üretimi (1981) 1.522 milyon ton.

6. Dünyada Buğday Ticareti

Son yıllarda gerek insan yiyeceği olan buğday ve gerekse hayvan yemi olarak üretilen hububat ticareti hacminde önemli artışlar olmuştur.

Örneğin 1961 - 1965 yılları ortalamasında (46.0 milyon tonu insan gıdası olarak) 77.9 milyon ton hububat ithalatı yapılmışken, bu değer 1980/1981 yılları ortalamasında 198.1 milyon ton olmuştur (93.0 milyon tonu insan gıdası). 1981/82 yılları ortalamasında ithalatın 211.7 milyon tona (102.0 milyon tonu insan gıdası) ulaşacağı tahmin edilmektedir. En büyük buğday alıcısı ülkeler arasında Sovyet Rusya, Çin Halk Cumhuriyeti, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri gelmektedir. Bazı yıllarda Hindistan, Pakistan ve Türkiye'nin de buğday ithali olmaktadır.

7. Buğday Stokları

1970 de 217 ve 1974 yılında da 90 milyon ton civarında olan dünya buğday stokları gün geçtikçe azalmaktadır.

Uluslararası Buğday Konseyine (IWC) göre dünyadaki önemli buğday üreticisi ülkelerin 1977/78 nihayi stokları ve son yılların ortalaması aşağıdaki gibi tahmin edilmiştir.

	1980/81	1981/82	1977/78
USA	26.9	24.7	32.1
Kanada	7.8	9.6	12.1
Avustralya	1.5	1.3	0.8
Arjantin	0.5	0.5	0.9
A.E.T.10 (Avrupa Ekonomik Topluluğu)	7.8	7.0	6.8
TOPLAM	44.5	43.1	52.7
Hayvan Yemi Hububat			
USA	34.6	49.8	

8. Dünya Buğday Fiatları

1974 yılında tonu 170 - 180 \$ arasında seyreden dünya buğday fiyatları 1977 yılında 100 \$ in altına düşmüştür. 1979 yılının sonlarına kadar fiatlarda bir artış görülmüş (175 \$ çıkmış), yıl sonunda 168 \$ civarına düşmüştür. 1980 yılında Kuzey Amerikada hava şartlarının kötü gitmesi nedeniyle elde edilen düşük mahsul fiyatların yükselmesine (178 \$) sebep olmuştur. 1981 yılı bol ürün vermiş bu dönemde fiyatlar tekrar 170 \$ civarına düşmüştür.

1980/81 yılları döneminde görülen bol ürün ve A.B.D. nin Sovyet Rusyaya karşı uyguladığı kısmî ambargo Amerikada ve dünya buğday fiyatlarında düşüşe neden olmuştur. Bu nedenle A.B.D. hükümeti 1982/83 de fiyatların düşmesini önlemek için çiftçilere üretim alanlarında % 15'lik bir kısıtlamayı tavsiye etmiştir. Buna göre gelecek yıl dünya pazarlarına Kuzey Amerikanın daha az buğday süreceği beklenebilir ve bunun sonucu olarak dünya buğday fiyatlarında bir yükselişin sözkonusu olacağı söylenebilir de Rusyaya uygulanacak A.B.D. buğday ambargosu buna ters etki yapacaktır.

9. Türkiyede Durum

1970 li yıllardan beri Türkiyede de buğday üretiminde artış kaydedilmiştir. Bu üretim 1970 de 10.0 milyon ton iken 1980 yılında 16.5 milyon tona ve 1981 yılında 17.0 milyon tona ulaşmıştır.

Bazı kurak yıllar hariç tutulursa (1973/74 dönemi) Türkiye genellikle buğday ihrac eden bir ülkedir. Meselâ 1979 da 686.0 bin ton, 1980'de 338.0 bin ton buğday ihrac ederek 1979 yılında 86.2 milyon dolar ve 1980 yılında da 52.0 milyon dolar gelir sağlanmıştır. 1981 yılında da 17.0 milyon tonluk üretimden 14.0 milyon tonunu iç tüketime ayırırsa Türkiyenin geriye kalan 3.0 milyon tonluk ihrac ve stok birikimine sahip olacağını söyleyebiliriz.

Yurt içi buğday fiyatları son yıllarda önemli ölçüde artışlar kaydetmiştir (1975 yılında buğday fiyatları 2.5 TL. sı iken yaklaşık olarak on misli artarak 1981 yılında 25.0 TL. sı civarına yükselmiştir). Bu artışlar, dünya pazarlarının etkisi ve arz - talep uyumsuzluğu nedenlerinden ziyade Türk parasının son yıllarda şiddetli bir biçimde enflasyona uğramasından ileri gelmiştir. 1981 yılında değişik türler itibari ile buğday 19 - 21 TL./kg. iken serbest piyasada görülen fiyat artışları sonucu hükümet buğdaya (kg. başına) 2.75 TL. lik ek pirim ödemiş, buna rağmen serbest piyasanın yeniden ekim ve kasım aylarında canlanması buğday fiyatlarının 23 - 26 TL. sına çıkmasına neden olmuştur.

1982 yılında Türkiyede buğday fiyatları seyrinin Türk ekonomisinin genel gidişine ve TL. sının durumuna bağlı olarak belirlenebileceği söylenebilir. Diğer taraftan gelecek yıl hava şartlarının ve buğday üretimi için girdi fiyatlarının durumu Türkiyedeki buğday fiyatlarının oluşumunu önemli ölçüde etkileyebileceğini söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

1. Agrarwirtschaft : Zeitschrift für Betriebswirtschaft, Marktforschung und Agrarpolitik, Heft 12, Hannover 1981.
2. Ayyıldız, T. : Tarım Politikası Ders Notları, Erzurum 1981.
3. Duncan, E.R. : Dimensions of World Food Problems. Ames, 1977.



TARIMSAL MEKANİZASYON ARAÇLARINDA FİYAT ARTIŞLARI VE ARTIŞLARIN SATIŞLARA ETKİSİ

Yılmaz EREN

Ziraat Yüksek Mühendisi

Tarımsal mekanizasyonun gelişmesine etki eden en önemli etkenlerden biri, tarımsal mekanizasyon araç ve gereçlerinin satış fiyatlarıdır. Araç fiyatlarının çiftçilerimizin ekonomik güç sınırlarının içinde olması, çiftçileri bu araçları satın alarak kullanmalarını özendirecek, fiyatların artması ise bunun aksine tarımsal mekanizasyonun gelişme hızını azaltacaktır.

Arap ülkelerinin 1973 yılında başlattıkları petrol ambargosu nedeniyle başgösteren ekonomik kriz, sanayi mamullerinin üretimlerinin kısıtlanması ve mamul fiyatlarının büyük oranlarda artışı sonucunu doğurmuştur. Bu artışlardan tarımsal mekanizasyon araçları da mekanizasyon hızını yavaşlatacak derecede etkilenmiştir.

1970 yılında satış fiyatı 100 olarak kabul edilen bir makina, bu kriz nedeniyle 1979 yılında ABD'de 249'a, Japonya'da 172'ye, Batı Almanya'da 192'ye, Yunanistan'da 264'e ve Polonya'da 142'ye çıkmıştır.

Türkiye'de ise 1963 yılında satış fiyatı 100 olarak kabul edilen bir makina, gümrük ve istihsal vergisi özel indirimine rağmen 1975'te 194'e ve 1979'da 764'e çıkmıştır. 1979 yılında Devlet subvansiyonundan vazgeçilmesiyle tarım alet ve makinalarındaki bu artış 1981 yılında 2524'e çıkarak diğer ülkeler içinde artışta adeta bir rekora ulaşmıştır.

Tarımsal mekanizasyon araç ve gereç ihtiyaçlarını kendi öz kaynaklarından, kendi işçisi, kendi sermayesi ve çok defa kendi teknolojisi ile üreten Türkiye'de tüm Dünya ülkelerinde kendini hissettiren fiyat artışları, 1979 yılına kadar üretim ve satışları engelleyen bir etken olmamıştır.

1970 - 1979 yılları arasında üretim gerek çeşitliliği ve gerekse sayısı yönünden sürekli artmıştır. Son 10 yıl içinde pulluk, diskli

tırmık, tahıl mibzeri, sapdöğeri ve tarım arabası üretiminde 4 - 5 katlık artışlar olmuştur. 1975 yılında yıllık traktör üretimi 32.691 adede ulaşmıştır.

Makinanın Cinsi	Yıllara Göre Üretim Sayısı					
	1970	1975	1977	1978	1979	1980
Traktör	7.921	32.691	30.814	18.202	15.157	17.179
Traktör pulluğu	10.968	28.601	38.213	33.781	37.097	30.070
Diskli tırmık	3.807	7.486	13.102	11.661	13.776	6.969
Tarla tırmağı	993	2.079	2.810	2.786	1.883	3.168
Dipkazan	7	118	365	189	216	57
Tahıl mibzeri	1.128	4.236	5.428	4.817	4.260	3.114
Universal mibzer	1.067	2.752	2.368	2.211	2.403	6.639
Gübre serpmte mak.	1.359	5.176	14.462	17.708	12.732	7.966
Bıçerdöğeri	60	240	538	180	173	225
Çayır makinası	—	22	370	360	513	1.189
Orak makinası	10	30	72	143	700	1.320
Sapdöğeri	740	5.336	7.032	8.159	9.676	9.926
Tarım arabası	9.034	34.462	56.969	47.224	35.191	26.107

Yıllara Göre Makina Üretimi (Kaynak : T.O.B. arşivleri)

1979 yılından itibaren traktör üretiminde bir artış (1980 de 17.179 adet ve 1981 de 25.550 adet) görülmekle beraber, tarım iş makineleri üretiminde genel bir azalma olmuştur.

Traktör ve tarım iş makineleri satış fiyatlarında yer yıl sürekli artışlar olmuş ve son 5 yıl içinde toplam artış oranı % 1000-1500'ü bulmuştur.

1975 yılında 1 traktör, 1 pulluk ve 1 tarım arabası için bir çiftçi 10.000.— lira ödemekteyken, aynı çiftçi aynı traktör ve ekipmanlar için 1978 yılında 267.000.— lira, 1980 yılında 1.410.000.— lira ve 1982 yılı başında 1.707.000.— lira ödemek zorunda kalmıştır.

Makinanın Cinsi	Yıllara Göre Ortalama Satış Fiyatı (1000 TL.)						
	1975	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Traktör							
Fiat 480	81.0	124.0	220.0	592.9	1.244.5	1.244.5	1.438.0
Pulluk 3							
Soklu	5.6	8.0	12.5	16.5	44.5	63.5	67.0
Dişli tarla tırmağı	3.5	7.0	11.5	35.3	43.5	63.0	39.0

Dipkazan	—	—	6.0	11.0	17.0	21.5	23.0
Tahıl mibzeri							
20 sıra	29.5	48.5	60.0	116.0	216.5	299.5	338.5
Universal mibzer							
20 sıra	6.0	7.5	8.0	17.5	31.0	46.0	57.0
Gübre serpmeye							
makinası	3.5	4.0	5.0	10.0	19.5	27.5	31.5
Biçerdöğeri	300.0	480.0	795.0	1.856.0	3.943.0	4.738.0	5.515.0
Diskli çayır							
makinası	—	—	—	—	225.5	280.5	318.5
Orak makinası	—	—	49.5	95.5	170.5	219.5	246.5
Sapdöğeri							
110 luk	22.0	40.0	48.5	94.5	191.0	246.5	286.0
Tarım arabası							
3 ton	14.9	33.5	39.0	79.5	137.5	172.0	202.0

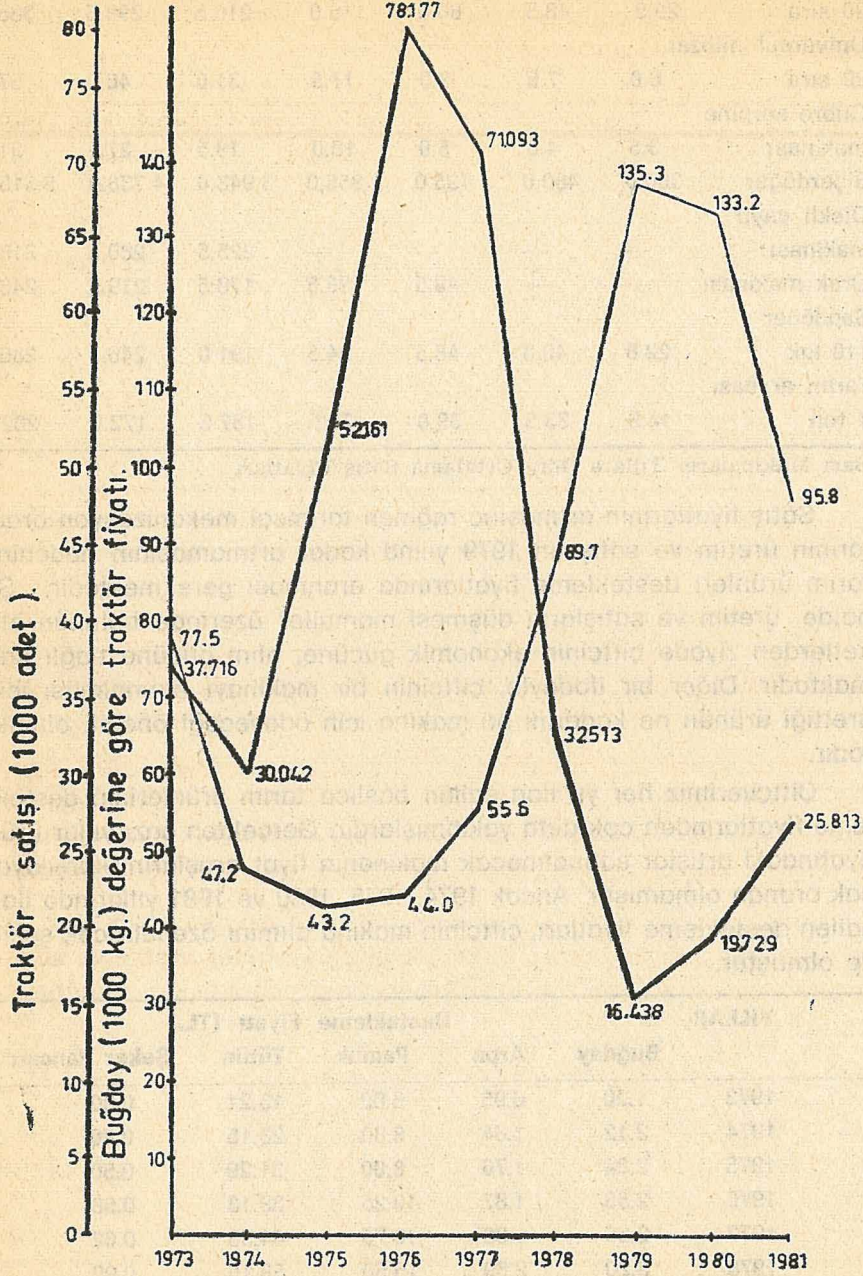
Bazı Makinelerin Yıllara Göre Ortalama Satış Fiyatları

Satış fiyatlarının artmasına rağmen tarımsal mekanizasyon araçlarının üretim ve satışının 1979 yılına kadar artmamasının nedenini, tarım ürünleri destekleme fiyatlarında aranması gerekmektedir. Şu halde, üretim ve satışların düşmesi mamuller üzerinde bulunan etiketlerden ziyade çiftçinin ekonomik gücüne, alım gücüne bağlı kalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, çiftçinin bir makineyi satın alması için ürettiği ürünün ne kadarını bu makine için ödeyeceği önemli olmaktadır.

Çiftçilerimiz her yıl ilan edilen başlıca tarım ürünlerinin destekleme fiyatlarından çok defa yakınmışlardır. Gerçekten bazı yıllar ürün fiyatındaki artışlar satın alınacak makinenin fiyat artışlarını karşılayacak oranda olmamıştır. Ancak 1974, 1975, 1980 ve 1981 yıllarında ilan edilen destekleme fiyatları, çiftçinin makine alımını özendirerek şekillenmiştir.

YILLAR	Destekleme Fiyatı (TL.)				
	Buğday	Arpa	Pamuk	Tütün	Şeker Pancarı
1973	1.20	0.95	6.00	13.21	0.30
1974	2.12	1.64	8.00	23.15	0.40
1975	2.34	1.76	8.00	31.29	0.50
1976	2.58	1.87	10.25	39.13	0.58
1977	2.86	1.98	10.75	44.39	0.62
1978	3.20	2.69	15.50	50.10	0.90
1979	5.10	4.80	25.00	61.50	1.46
1980	11.08	8.75	50.00	130.00	2.75

Yıllara Göre Bazı Ürünlerin Destekleme Fiyatları



Buğday değerine göre Traktör satış fiyatı ve satış ilişkileri.

Aynı marka ve model traktörü satınalmak için ödenen tarım ürünleri miktarı 1973-1976 yılları arasında azalmış, 1977-1979 yılları arasında ise önemli ölçüde artmıştır. Bu yıldan sonra rakamın yeniden düşmeye başladığı görülmüştür.

YILLAR	Traktör	Satınalmak için ödenecek ürün (Ton)	
	Fiyatı (1000 TL.)	Buğday	Pamuk
1973	93.0	77.5	15.5
1974	100.0	47.2	12.5
1975	101.0	43.2	12.6
1976	113.0	44.0	11.1
1977	159.0	55.6	14.8
1978	287.0	89.7	18.5
1979	690.0	135.3	27.6
1980	1.476.0	133.2	29.5
1981	1.700.0	95.8	27.4

Aynı Marka ve Model bir Traktör Satınalmak için Yıllara Göre Ödenecek Gerekli Ürün Miktarı

İlan edilen tarım ürünleri destekleme fiyatları tarımda makina kullanan veya kullanacak çiftçimizin ekonomik gücüne büyük oranda etki etmiştir. Çiftçinin gücü arttığında makina üretim ve satışları artmış, azaldığında ise üretim ve satışlarda azalmalar olmuştur.

Örnek olarak bir traktörün satın alınması için yıllara göre ödemesi gerekli buğday miktarı ile üretim ilişkileri bir grafikte gösterilmiştir. Traktörün buğday olarak alım değeri düştükçe, traktör üretiminin arttığı, değer arttıkça traktör üretiminin düştüğü görülmektedir.

Sonuç olarak, grafiğe genel bir bakış atıldığında 1973-1981 yılları arasında buğday olarak traktör değeri ile traktör üretim ve satışlarının birbirlerine ters orantılı olarak azalıp çoğaldıkları saptanmıştır.

ODAMIZDAN HABERLER

ODA YÖNETİM KURULU ÜYEMİZ DR. SALİH ÇELİK YAR. DOÇENTLİĞE ATANDI

Odamız Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Salih ÇELİK 2547 sayılı YÖK Yasası gereğince yapılan sınav sonucu Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümünde Öğretim Üyesi olarak yardımcı Doçentliğe atanmış ve aynı Fakültede yardımcı doçentleri temsilen Fakülte kuruluna seçilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Salih ÇELİK aynı bölümde Yaş Meyve ve Sebze-lerin muhafazası ve pazara hazırlanması üzerinde çalışmaktadır.

Odamız Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Çelik'e başarılar dileriz.

ODA YÖNETİM KURULUMUZCA GİRESUN VE SAMSUN İLLERİ ZİYARET EDİLDİ

Giresun İl Temsilciliğimiz ile Samsun Şube Başkanlığının daveti üzerine 5 - 6 Haziran 1982 tarihlerinde Giresun ve Samsun İlleri Oda Yönetim Kurulu Üyelerinden Sami Doğan, Sezai Bayraktar, Ersin Özbey tarafından ziyaret edildi.

5 Haziran 1982 tarihinde Giresun'da düzenlenen basın toplantısında Oda Başkanı Sami Doğan; fındık için 200 TL. taban fiyatı önererek, kaliteyede fark verilmesini istedi ve kalite fındık için ise 225 TL. taban fiyatı istedi. Aynı gün Giresun İli delegasyonu ile yapılan toplantıda ise; meslekdaşlarımızın sorunları dinlendi.

6 Haziran 1982 tarihinde ise Samsun İli Şube Başkanlığı ziyaret edilerek sorunların dile getirilip, tartışıldığı sohbet toplantısı yapıldı.

Bu tür ziyaretlerin ve karşılıklı görüşmelerin yararına inanan Odamız bundan böyle diğer illerinde ziyaret edilmesini planlamıştır.

ZMO'DAN MESLEKDAŞLARA VE ÜRETİCİ KÖYLÜMÜZE

Ülkemiz tarımı teknik ve ekonomik girdilerin kullanımı ve düzeyi bakımından sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. İçinde bulunduğumuz ekonomik bunalımın aşılmasında tarım ürünleri dışsattımının arttırılması gereksinimi, ülkemizin şimdiki üretim düzeylerini aşması ve düşük olan ve verimliliğin arttırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Tarımda verimliliğin arttırılmasında ve üretim artışında doğal kaynakların rolü kadar, mevcut potansiyelin kullanılmasında büyük bir özveri ile yurdun dört bir yanında görev yapan Ziraat Mühendisleri ve Teknisyenlerinin beceri ve katkıları da önem taşımaktadır.

Meslekdaşlarımızın buldukları bölgede üreticilerle yakın bir diyalog kurarak, tarımsal üretimin uygulama düzeyinde içinde bulunduğu sorunları saptayarak, çözüm yolları aramaları gerekli olmaktadır.

Bu düşünceden hareketle ODA'mız, il, ilçe ve köy düzeyinde görev yapan meslekdaşlarımızın, gelişen teknolojiye paralel yeni bilgiler kazanmaları ve uğraşı konularında karşılaştıkları sorunları aşabilmeleri için yeni bir çalışma başlatmıştır.

Meslekdaşlarımızdan ve üretici köylümüzden dileğimiz; karşılaştıkları tarımsal sorunları ODAMIZA iletmeleridir. Bu konuda ODA GENEL MERKEZİ'nde oluşturulan uzmanlık komisyonlarınca gerekli çözümler en kısa sürede dergimiz aracılığıyla veya direkt olarak yanıtlanacaktır.

Ülke tarımına hizmeti amaçlayan bu çalışmaya gerekli ilginin gösterileceğini umut ediyor, yazılarınızı bekliyoruz.

Saygılarımızla

**TMMOB Ziraat Mühendisleri
Odası Yönetim Kurulu**

Yazışma Adresi :

Ziraat Mühendisleri Odası Genel Merkezi
Selânik Cad. No: 26/12 Kızılay - ANKARA

TÜRK ZİRAAT MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ OLAYI

Değerli Meslektaşlarımız;

Tarım ve Mühendislik Dergimizin Haziran 1982 sayısında'da belirttiğimiz gibi TMMOB Ziraat Mühendisleri Odasınının 28. Olağan Genel Kurulu 24 Nisan 1982 günü Ankara'da yapıldı, ve odamızın yeni dönem yöneticileri belli oldu.

Özellikle Ankara'da görev yapan meslektaşlarımızın yakından bildiği ve izlediği gibi 23 Ocak 1982 günü ve 20 Şubat 1982 günü yapmak istediğimiz Ankara 1. Aşama Delegasyon seçimleri, şu anda Dernek yönetimine sahip görünen zihniyet yandaşları tarafından yasadışı bir şekilde engellenmeye çalışıldı. Bu kişiler engellemelelerinde başarılı olarak Ankara delege seçimlerinin sonuçlarının alınmamasını sağladılar.

Bunun üzerine Oda yönetim kurulu, 28. Olağan Genel Kurulu Ankara delegeleri katılmadan yapma kararı aldı. Durum yetkili makamlara iletildi. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığından gerekli izin alınarak 24 Nisan 1982 günü 28. Olağan Genel Kurul gerçekleştirildi.

Yasadışı davranmayı kendilerine ilke edinen ve şu anda dernek yönetimine çöreklenen bir avuç çapulcu bu davranışlarını sürdürmeye devam ediyorlar.

Ziraat Mühendisliği mesleğine ve ülke tarımına yıllarca hizmet veren meslektaşlarımızın omuzlarında tuğla taşıyarak inşa ettikleri dernek binasını 11320 Ziraat Mühendisinin sadece 430'unun malı imiş gibi gösteren ve yönetime çöreklenen bu kişiler yasadışı davranışlarına şimdi bir yenisini ekliyerek yayınladıkları «Ziraat Mühendisliği» dergisinde Ziraat Mühendislerinin aidat ödememelerini dilekçe örnekleri vererek istiyorlar ve meslektaşlarımızı suç işlemeye teşvik ediyorlar.

Ekim 1981 sayımızdada belirttiğimiz gibi, ülkemizdeki olağan üstü koşulları dikkate alarak hiç bir kişi ve kuruluşla polemige girmeyi düşünmüyoruz.

Ancak yasal bir meslek örgütüne yapılan bu haksız ve yasadışı saldırılarında cevapsız bırakamazdık.

Aidatlarını ödemeyen, ödememekte direnen meslektaşlarımızı yasalar çerçevesinde icraya vermeye devam edeceğiz. Meslektaşlarımızı suç işlemeye teşvik edenleride yetkili makamlara şikayet ederek gereğinin yapılmasını isteyeceğiz.

Meslektaşlarımızın hoşgörüsüne sığınarak yaptığımız bu açıklamanın meslek kamu oyunda sağlıklı olarak değerlendirileceğine içtenlikle inanıyoruz.

Saygılarımızla

**TMMOB
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU**

ÜYELERİMİZİN DİKKATİNE

Odamız çalışmalarının etkinliği, ekonomik olanaklarımızla doğrudan ilişkilidir. Oda gelirlerinin tamamını üye ödentileri oluşturmaktadır. Üyelerimizin ödentilerini zamanında yapmaları, kendilerine ve mesleğimize daha iyi hizmet etme olanağını doğuracaktır bizlere.

Bu konuda gereken özveriyi göstereceğinize ve diğer meslektaşlarımızı da uyaracağınıza inanıyoruz. Ayrıca ödentilerini yapmaktan direnen bazı üyelerimizi istemeyerek de olsa icraya vermiş bulunuyoruz. Üyelerimizin böyle üzücü durumlarla karşılaşmamları için üye ödentilerini zamanında yapmalarını bekliyoruz.

YÖNETİM KURULU

KAYBETTİKLERİMİZ



Dr. Süleyman SARIKAYA'nın

1944 yılında Afyon İli Emirdağ İlçesi, Karacalar Köyünde doğdu. İlk öğrenimini köyde tamamladıktan sonra, orta öğrenimini sırasıyla Konya, Konuklar Teknik Tarım Okulu, Bursa Tarım Meslek Lisesi ve Afyon Lisesinde tamamladı. Daha sonra A.Ü. Ziraat Fakültesine girip bu fakültenin Ziraî Ekonomi ve İşletmecilik Bölümünden 1968 yılında mezun oldu.

Mezuniyetinden sonra Ziraî Müc. ve Kar. Genel Müdürlüğünde görev aldı. 1969 yılında meslekdaşı İnci GÜRBÜZ ile evlendi. Bu arada askerlik görevini tamamlayarak 1971 yılında Ankarada kurulan Su Ürünleri Teşkilâtında görev aldı.

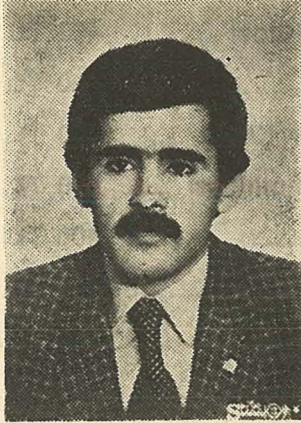
1973 yılında Deniz Balıkçılığının Geliştirilmesi konusunda Japonya da bir yıl süreli kursa katıldı. Dönüşünde Deniz Ürünleri ve Avcılığını Geliştirme Fen Heyeti Müdürü olarak görevlendirildi. 2 yıl süreyle Deniz Ürünleri Dairesi Başkanlığı görevini yaptı.

1976 yılında 5 ay süreli İngiliz Teknik Yardım Bursunu kazanarak İngiltere, İskoçya ve Wales de Kabuklu Deniz Ürünleri Yetiştiriciliği ile ilgili kurs ve incelemelere katıldı.

25.12.1972 tarihinde E.Ü. Ziraat Fakültesi Hayvan Yetiştirme ve Su Ürünleri Bölümüne müracaat ederek doktora çalışması yapmak isteğinde bulundu. 13.3.1973 tarihinde yapılan sınavı kazanarak doktora öğrencisi oldu. Çalışmalarını başarı ile tamamlayarak Dr. ünvanını kazandı. 1979 - 1980 yıllarında Su Ürünleri Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcılığı görevine atandı. Daha sonra sırasıyla, Yem Tescil ve Kontrol Genel Müdürlüğüne Baş Müşavir, Su

Ürünleri Genel Müdürlüğüne Uzman olarak tayin edildi. Su Ürünleri Daire Başkanlığı, Araştırma Grubu Başkanı iken 12.8.1982 tarihinde ailesiyle birlikte tatil ve dinlenme amacıyla gittiği Antalya, Kemer'de ani bir kalp krizi geçirerek dolaşım ve solunum durması sonucu hayata veda etti.

Evli ve 2 çocuklu olan Sn. Meslektaşımıza yüce Allaktan rahmet dileriz.



HAYDAR GÜL

1954 yılında Tunceli - Ovacık ilçesinde doğan HAYDAR GÜL, baba GÜL'ün Bursa - Gürsu - Adaköy'e yerleşmesi sonucu, ilk ve ortaokulu Adaköy ve Gürsu'da, lise'yi ise Gemlik'te ablasının yanında tamamlamıştır. Lise'den sonra iki yıl Bursa'da bir dersanede işçi-öğrenci olarak çalışmış, 1975 - 76 döneminde Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine girmiştir. Öğrenimini sürdürebilmesi için çalışması gerekli olduğundan 1978 yılında Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünde çalışmaya başlamıştır. 1981 Eylül'ünde Ziraat Fakültesi Ziraat İktisadi ve İşletme bölümünden mezun olarak aynı kuruluştaki planlama müdürlüğünde uzman yardımcısı olarak görevini sürdürmüştür. 1982 Nisan'ında askerlik hizmetini yapmak için gittiği Tuğla Piyade Okul Komutanlığında hastalanarak Ankara Gülhane Askeri Hastanesine tedaviye getirilmiş ve getirildiği hastanede kurtarılabilen 30 Ağustos 1982 tarihinde vefat etmiştir.

Genç meslektaşımıza Allah'tan rahmet, ailesine ve meslek camiamıza başsağlığı dileriz.

ODAMIZ YAYINLARI

1 — Çayır Mer'a ve Yem Bit. Tek. Kongresi Kitabı	400 TL.
2 — Türkiye 3. Sütçülük Teknik Kongresi Kitabı	200 TL.
3 — Buğdaydan Ekmeğe Teknik Kongresi Kitabı	400 TL.
4 — Bilirkişi El Kitabı	400 TL.
5 — Kırsal Kesim Çocuklarına ait Karikatür Kitabı	150 TL.
6 — Tarımsal Ürünlerde Destekleme Fiyat Politikası	400 TL.
7 — Tarımda İş Hukuku	400 TL.
8 — Tarım Sözlüğü	400 TL.
9 — Yıllık 78	200 TL.
10 — Yıllık 79	200 TL.
11 — Aritmetik ve Tarım Aritmetiği	100 TL.
12 — Ölçme Bilgisi	400 TL.

Not : Üyelerimize % 50 indirim yapılmaktadır. «Aritmetik ve Tarım Aritmetiği, Ölçme Bilgisi kitaplarına indirim uygulanmamaktadır.

Yayınlardan almak isteyenler aşağıdaki Banka hesap no'larına kitap ve posta ücretini gönderebilecekleri gibi, ödemeli olarak da istekte bulunabilirler.

Banka Hesap No. ları : T. İş Bankası Maltepe Şb. 847/A
T.C. Ziraat Bankası Kızılay Şb. 630-1217

Adres : Selânik Cad. No: 26/12 Kızılay - ANKARA



**BEYPAZARI YEM SANAYİ VE TİCARET
ANONİM ŞİRKETİ**

**KALİTEDE ÖNCÜ
FİYATTA ÖNCÜ**

**HER TÜRLÜ KANATLI ve BÜYÜK - KÜÇÜKBAŞ
HAYVAN YEMLERİYLE SAYIN
YETİŞTİRİCİLERİN HİZMETİNDE
OLMAKTAN GURURLUYUZ.**

**Fabrika : Akyazı Mevki Ankara Yolu 3. km.
Tel : 10 03 — BEYPAZARI**

**Yazihane : Ankara Caddesi No. 23
Tel : 12 20 — BEYPAZARI**



TRANSTÜRK KİMYA A.Ş.

Kimyasal madde depolama,
ihracat, ithalat ve pazarlaması
ile "Kimya sanayi" nin hizmetinde

MERKEZ: Büyükdere Caddesi 107/5
Bengün Han
Gayrettepe-Istanbul

- **Telefon No:** 67 54 30 (4 hat)
Teleks No: 26 104 Tmsn Tr
26 134 Evex Tr
26 144 Lga Tr

TERMINAL: Yeni Mahalle
Şemsibey Çiftliği Mevk
İzmit

Telefon No: 16 770

